

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**DÖVME YAPTIRAN BİREYLERDE KİMLİK
YÖNELİMİ, DUYGU DURUMU VE BEDEN
ALGILARININ İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Buse Bilgi DİNÇER

İstanbul, 2021

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**DÖVME YAPTIRAN BİREYLERDE KİMLİK
YÖNELİMİ, DUYGU DURUMU VE BEDEN
ALGILARININ İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Buse Bilgi DİNÇER
17550900011
0000-0002-6548-4232

Danışman:
Doç. Dr. Neslim GÜVENDEĞER DOKSAT

İstanbul, 2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum **“Dövme Yaptıran Bireylerde Kimlik Yönelimi, Duygu Durumu ve Beden Algılarının İncelenmesi”** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.
14.01.2021

Buse Bilgi DİNÇER

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

14.01.2021

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim Dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **17550900011** numaralı **Buse Bilgi DİNÇER**'in "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**Dövme Yaptıran Bireylerde Kimlik Yönelimi, Duygu Durumu ve Beden Algılarının İncelenmesi**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 29/12/2020 tarih ve 2020/38 sayılı toplantısında seçilen ve On-Line toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince 45 dakika süre ile Microsoft Teams programı aracılığıyla on-line olarak aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında "**OYBİRLİĞİ**" ile "**KABUL**" kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

Doç. Dr. Neslim GÜVENDEĞER DOKSAT
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin EBADİ
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL
(Sakarya Üniversitesi)

Adı Soyadı : Buse Bilgi DİNÇER
Danışmanı : Doç. Dr. Neslim GÜVENDEĞER DOKSAT
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2021
Alan : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Dövme, Kimlik Yönelimi, Duygudurum, Beden Algısı.

ÖZ

DÖVME YAPTIRAN BİREYLERDE KİMLİK YÖNELİMİ, DUYGUDURUMU VE BEDEN ALGILARININ İNCELENMESİ

Bu araştırmanın amacı, dövme yaptıran bireylerde kimlik yönelimi, duygu durumu ve beden algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Araştırmada, 18-45 yaş aralığındaki dövmesi olan (n=165) ve dövmesi olmayan (n=100) toplam 265 katılımcı çalışma grubunu oluşturmuştur. Örneklemi dövme yapan bireylerin oluşturması ölçüt olarak ele alınmıştır.

Verilerin analizinde SPSS v26 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili, Kimlik Ölçeği ve alt boyutlarıdır. Bağımsız değişkenleri ise dövme yapan ve yapmayan grup, cinsiyet, eğitim düzeyi, dövmenin görünürlüğü, pişmanlık durumu ve dövme sayısıdır.

İki kategorili değişkenler için bağımsız örneklem t- testi, üç veya daha fazla kategorili değişkenler için Anova analizi yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Ayrıca, parametrik koşulların sağlanmadığı durumlarda Mann Whitney U ve Kruskal Wallis analizi yapılmıştır. Bulgularda, vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Vücudunda dövme olan katılımcıların gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet ve konfüzyon puan ortalaması vücudunda dövme olmayan katılımcıların puan ortalamasından daha düşük belirlenmiştir.

Vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların toplam VAÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların kolektif kimlik puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulgulanmıştır.

Araştırma sonuçlarıyla elde edilen bulguların literatürle tutarlılığı ve sonuçlarüzerinde etkili olabilecek diğer değişkenler tartışılmış ve çeşitli öneriler sunulmuştur.

Name Surname : Buse Bilgi DİNÇER
The Advisor : Assoc. Dr. Neslim GÜVENDEĞER DOKSAT
TypeandDate : Post Graduate, 2021
Department : Clinical Psychology
Keywords : Tattoo, Identity Orientation, Mood, Body Perception.

ABSTRACT

EXAMINATION OF IDENTITY ORIENTATION, MOOD AND BODY PERCEPTION IN INDIVIDUALS WHO GET TATTOOS

The aim of this study was to examine the relationship between identity orientation, mood and body perception in individuals who get tattoos. A total of 265 participants between the ages of 18 and 45 with tattoos (n=165) and without tattoos (n=100) constituted the study group. The sample was taken as a criterion for tattoo individuals.

SPSS v26 program was used for analysis. The dependent variables of the research were classified as; body perception scale, mood profile, identity scale and its sub-dimensions. The independent variables were classified as; tattooed and non-tattooed group, gender, education level, visibility of tattoo, regret status and number of tattoos.

Independent Sample T-Test for two categorical variables, Anova F-Test (Analysis) for three or more categorical variables have been used. Correlation analysis has been made in order to determine the relationships between variables. In addition, the Mann-Whitney U test and The Kruskal-Wallis test have been made in cases where the lack of parametric conditions. At the end of research, it is discovered that there is a marked statistically difference between the participants point averages over *tension-anxiety*, *depression-destiny*, *anger-aggression*, *tiredness-laziness*, *confusion* according to whether there is tattoo on a body or not. It is discovered that the tattooed participants' *tension-anxiety*, *depression-destiny*, *anger-aggression*, *tiredness-laziness* and *confusion* point average are lower than the non-tattooed participants' point average. It is established that there is no clear difference between the participants' total *BPS* point averages

according to whether there is a tattoo on their body or not. However, it is discovered that there is a clear statistically difference between the participants' collective identity point averages according to whether there is a tattoo on their body or not.

The findings derived from the research result have been discussed in terms of literal consistency and other variables effecting the results and several solutions have been offered.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	iii
TABLolar LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Dövme Uygulaması.....	6
1.2. Dövme Uygulamasına Tarihsel Bakış.....	7
1.3. Dövme Uygulamasına İlişkin Motivasyonlar ve Anlamlar	8
1.4. Kimlik Kavramı	10
1.4.1. Kimlik Yönelimi.....	11
1.4.2. Kimlik Gelişimi ile İlgili Kuramlar	13
1.4.3. Kimlik Yönelimi ile İlgili Yapılmış Araştırmalar	14
1.4.4. Kimlik Yönelimi ve Dövme Uygulaması.....	15
1.5. Duygu ve Duygudurum Kavramları.....	16
1.5.1. Olumlu ve Olumsuz Duygular.....	17
1.5.2. Pozitif ve Negatif Duygudurum	19
1.5.3. Duyguları Anlamak	21
1.5.4. Duygu ve Gelişimleri	21
1.5.5. Duygudurum Düzenleme.....	22
1.5.6. Duygusal Zekâ.....	23
1.6. Beden Algısı Kavramı.....	23
1.6.1. Beden Algısını Etkileyen Faktörler	24
1.6.1.1. Cinsiyet ve Beden Algısı	24
1.6.1.2. Yaş ve Beden Algısı	26
1.6.1.3. Sosyokültürel Etmenler ve Beden Algısı.....	27
1.6.2. Olumlu ve Olumsuz Beden Algısı.....	27
1.6.3. Beden ve Dövme Uygulaması	28

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem	30
2.2. Araştırma Modeli	31
2.3. Verilerin Toplanması	31
2.4. Veri Toplama Araçları	32
2.4.1. Demografik Bilgi Formu	32
2.4.2. Duygudurum Profili Ölçeği	32
2.4.3. Vücut Algısı Ölçeği	32
2.4.4. Kimlik Ölçeği	33
2.5. Verilerin Analizi.....	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Ön Analizler	36
TARTIŞMA	53
SONUÇ	64
ÖNERİLER	67
KAYNAKÇA	69
EKLER	85
Ek.1 Kimlik Ölçeği (KÖ)	85
Ek.2 Duygudurum Profili Ölçeği (DDP)	87
Ek.3 Vücut Algısı Ölçeği.....	89
Ek.4 Etik Kurul Onayı	91

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri.....	35
Tablo 2. Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP), Kimlik Ölçeği (KÖ) ve alt boyutlarının özet istatistik değerleri.....	37
Tablo 3. Yaş, VAÖ, DP ve KÖ aralarındaki ilişkiye dair Pearson Korelasyon Analizi sonuçları	38
Tablo 4. Dövmesi olan ve olmayan grupların Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) puan ortalamalarına ilişkin t-testi sonuçları	40
Tablo 5. Cinsiyet değişkenine göre Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) sıra ortalamalarına ilişkin bağımsız örneklem için t testi sonuçları	42
Tablo 6. Dövmenin görünürlüğü değişkenine göre Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) sıra ortalamalarına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları.....	44
Tablo 7. Pişmanlık durumuna göre Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) sıra ortalamalarına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları	46
Tablo 8. VAÖ, DP ve KÖ sıra ortalamalarının dövme sayısına göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis sonuçları.....	47
Tablo 9. VAÖ, DP ve KÖ sıra ortalamalarının dövme sayısına göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis sonuçları (Devamı)	48
Tablo 10. VAÖ, DP ve KÖ sıra ortalamalarının eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis sonuçları.....	50
Tablo 11. VAÖ, DP ve KÖ sıra ortalamalarının eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis sonuçları (Devamı)	51

KISALTMALAR

DP	:	Duygudurumları Profili
KÖ	:	Kimlik Ölçeği
VAÖ	:	Vücut Algısı Ölçeği

GİRİŞ

Yüzyıllardır dünyanın her yerindeki çok çeşitli kültürlerde dövme uygulaması değişik şekillerde yapılmaktadır. Eski çağlarda ritüellerde kendine yer bulan dövme, günümüz modern dünyasında da kendine yer bulmuştur. Öyle ki halk arasında gittikçe yaygınlaşan bir moda haline gelmiştir. Dövmeye ilişkin bakış açısı kimi zaman ön yargı içermektedir. Toplum tarafından bu kişiler etiketlenmektedirler. Bu kişilere toplumun normlarından uzaklaşmış bireyler gözüyle bakılmaktadır. Fakat olumsuz bakış açısına rağmen dövme yaptıran kişi sayısı günden güne artmaktadır. Kişiler vücutlarına işledikleri şekillerle kendilerini ifade etmekte, onlar için önemli olan şeyleri vurgulamakta, geleceği bu anlamları taşımaktadır. Söz konusu kendini anlatmak olunca çok az insan rastgele dövmeyi seçmektedir. Çoğu dövme uygulaması, haftalar hatta aylar süren bir karar dönemi sonrasında yapılmaktadır. Dövmelerin yansıttığı anlamlar ve dövme tercihleri bireylerin kişiliği ile yakından ilgilidir.

Geçmiş zamanlarda dövmeler bazı meslek gruplarıyla eşleştirilmiştir. Özellikle denizciler dövme uygulaması ile anılmaktaydı. Alt gruplara ait olmanın koşullarından biri dövmeydi. Özellikle motosikletçi gruplara mensup bireyler arasında dövme yaygındı. Daha eski yıllarda ise dövme statü sembolü, kabileye bağlılık, dini inançlar ve yaptırımlar anlamlarında da kullanılmıştır. Antik Yunan ya da Romalılar tarafından dövmeler köleleri, suçluları veya fahişeleri etiketlemek amacıyla kullanılmıştır. Zamanında Naziler tarafından toplama kampındaki mahkumlara baskı altında bir damga olarak kollarına kayıt numaralarının dövmesi yapılmıştır. Günümüzde ise kullanımı yaygınlaşmasıyla birlikte çeşitli yaş gruplarında ve çeşitli meslek gruplarına mensup insan tarafından yapılmaktadır. Öğrenciler, sporcular, oyuncular arasında da yaygın olarak dövme yapılmaktadır.

Dövme yaptıırmanın amacı günümüzde, bireyselliği öne çıkartma, fiziksel açıdan çekici görünme, gruba bağlılığı simgeleme, fiziksel dayanıklılığı kanıtlama, kendini ifade etme, manevi ve kültürel gelenek gibi nedenlerdir. Hem geleneksel toplumlarda hem de modern toplumlarda insanların dövme yaptıırma nedenlerini inceleyen araştırmacılar, bireylerin kimlik durumlarını oluşturduklarını, ilettiklerini ve sürdürdüklerini belirtmişlerdir. Kısacası dövme uygulaması insanların sosyal bir varlık olmasının yollarından birisidir. Dolayısıyla vücuduna nispeten kalıcı olan şekilleri

işleyen bireylerin bu tercihte bulunmaları kimliklerinden bağımsız bir karar sürecine olmadığını düşündürmektedir. Dövme uygulaması ,“Ben kimim?” ve “Diğer insanlara göre ben kimim?” sorularına verilen yanıtların vücuttaki yansıması olarak kendisini temsil eder. Bu bilgiler ışığında araştırmanın amaçlarından birisini dövme yaptıran bireylerde kimlik yöneliminin incelenmesi oluşturmaktadır.

İnsan davranışlarına etki eden duyular, karşımıza duygu kavramı olarak çıkmaktadır. İnsanlar dünyaya geldiği andan itibaren çeşitli yollarla duygularını ifade etmeye çalışırlar. İnsan, henüz bir bebekken ve bilişsel, sosyal ve dil gelişimi tamamlanmamışken bile öfkesini, kızgınlığını ya da mutluluğunu ifade etme yollarını bulmaktadır. Duygular; yüz ifadeleri, davranışlar, beden dili ve söylemlerimizle dışa vurulmaktadır. Sosyal bir varlık olan insan, duygularını tanımlayamadığında veya ifade edemediğinde ruhsal açıdan sıkıntı yaşayabilmektedir. Yaşam boyu insanlar duygularını harekete geçiren çeşitli olaylarla karşı karşıya kalmaktadır. Böyle durumlarda duygularını yönlendirebilme ya da kontrol altında tutabilme önemlidir. Araştırmada ele alınan duygudurum kavramı ise literatürde bazen duygu yerine kullanılmış da olsa süre ve yoğunluklarındaki farklılıklarından dolayı birbirlerinden ayrılmışlardır. Duygudurum, uzun süreli ve yoğun bir hali ifade ederken duygu, kısa süreli, çok daha yoğun, belirgin nesne karşısında oluşan haldir. Yukarıda da belirtildiği gibi dövme bireyin kendisini ifade etme amacıyla yapılmaktadır. Bunun yanı sıra yaşanmışlıklarını ve duygularını kabullenip içselleştirmesi ve bunu bedeninde koruması amaçlarına da hizmet eder. Duyguların davranışlara etki ettiği bilindiğine göre dövme yaptıran davranışının da duygulardan etkileneceği düşünülebilir. Bu bilgiler bağlamında bu araştırmanın bir diğer amacı dövme yaptıran bireylerde duygudurumun incelenmesidir.

Beden algısı, bireylerin bedensel görüntüsüyle alakalı gerek bilinçli gerekse bilinç dışı algı ve tutumlarıdır. Beden algısı, içinde yaşanan toplumun bakış açısı ve kültüründen bağımsız değildir. Kültürde ise kişilerin statüsü ve kabul edilirliliği bedeninin popülerliğine bağlı olarak değerlendirilebilmektedir. Özellikle teknolojinin gelişmesiyle birlikte sosyal medya ağlarının yaygın kullanımı, kişilerin fiziki görünümlerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili algılarını etkilemiştir. Kişiler bedenlerini daha güzel göstermek ve kabul edilirliliğini arttırmak için çeşitli kozmetik

ürünleri kullanmakta ya da tıbbi operasyonlara bile başvurabilmektedir. Dövme uygulaması ise yukarıda da belirtildiği gibi çeşitli amaçlarla yapılmaktadır. Bu amaçlardan birisi de kişilerin fiziksel çekiciliklerini arttırmak ve kendilerini güzelleştirmektir. Bu nedenle beden algısı ve dövme uygulaması birbirleriyle ilişkilendirilmektedir. Bu çalışmada dövme yaptıran bireylerde beden algısı da incelenecektir.

Amaç

Bu araştırmada dövme yaptıran bireylerde kimlik yönelimi, duygudurumu ve beden algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca elde edilen bulgular ışığında ilgili literatüre katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Önem

Dövme yaptıran bireylerin kimlik yönelimi, duygu durumu ve beden algılarının ortaya konulması, konuyla ilgili farkındalık geliştirme ve ilgili alan yazına katkı sağlama bu araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

Araştırma Problemi

Dövme yaptıran ve dövme yaptırmayan katılımcıların kimlik, duygudurum ve vücut algısı puanları bazı demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Alt Problemler

Belirtilen problemin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi için aşağıda verilen alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Yaş, vücut algısı ölçeği, duygu durumları profili ve kimlik ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?
2. Dövme yaptıran ve dövme yaptırmayan kişilerin vücut algısı ölçeği, duygu durumları profili ve kimlik ölçeği puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

3. Dövmenin vücudun görünen bir yerinde olup olmaması durumuna göre kişilerin vücut algısı ölçeği, duygu durumları profili ve kimlik ölçeği puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
4. Yaptırılan dövmeden pişman olup olmama durumuna göre kişilerin vücut algısı ölçeği, duygu durumları profili ve kimlik ölçeği puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
5. Yaptırılan dövme sayısına göre kişilerin vücut algısı ölçeği, duygu durumları profili ve kimlik ölçeği puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
6. Cinsiyet ve grup ortak etkisine göre kişilerin vücut algısı ölçeği, duygu durumları profili ve kimlik ölçeği puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
7. Eğitim durumu ve grup ortak etkisine göre kişilerin vücut algısı ölçeği, duygu durumları profili ve kimlik ölçeği puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Sayıltıları

1. Bu araştırmada örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
2. Veri toplama araçlarının konuyu ölçmede yeterli olduğu varsayılmaktadır.
3. Araştırmada kullanılan ölçme araçları geçerli ve güvenilirlerdir.
4. Katılımcıların ölçekleri güvenilir ve içten bir şekilde cevaplandığı varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmadan elde edilen sonuçlar Türkiye’de 18-45 yaş aralığında olup dövme yaptırmış olan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden bireylerden toplanan veriler ile sınırlıdır.
2. Araştırmada kullanılan veriler 2020 yılında toplanan veriler ile sınırlıdır.
3. Bu araştırmada kullanılan veriler “Duygudurum Profili Ölçeği”, “Vücut Algısı Ölçeği” ve “Kimlik Ölçeği” ile toplanan verilerle sınırlıdır.

Tanımlar

Dövme: Deri tarafından tümüyle yok edilemeyen bir boya maddesinin belirli bir teknikle altderi yüzeyine kadar işlenmesi ile elde edilen kalıcı işaret ya da desen olarak tanımlanmaktadır (Dövme, 1990; Kadioğlu Çevik, 1996).

Kimlik Yönelimi: Bireyin kendisini tanımlarken bu kimliğin kişisel, sosyal ya da kolektif boyutlarına verdiği görece önem olarak tarif edilmektedir (Cheek, 1989).

Duygudurum: Bireylerin duygulanımlarının arka planı ve davranışların rengi olarak herkes için geçerli ve her zaman var olan bir ruh halini ifade etmektedir (Davidson, 1994).

Beden Algısı: Bireylerin kendileriyle ilgili duygu ve inançları olarak tanımlanmaktadır (Chapman vd., 1978, ss.399).

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Dövme Uygulaması

Dövme, kalıcı mürekkebin hızla salınan bir iğne veya iğneler yoluyla cildin dermis tabakasına enjekte edilmesi sürecini ifade eder. (Dooren, 2012).

Dövme yaptıran bireyler kendi içlerinde anlam ve amaç bulurken başkalarının algıları ve işyeri ve mesleklerin standartı koşulları devreye girdiğinde bireyler için bir ikilem oluşturmaktadır. Tüm bireyler dövme yapmayı olumsuz bir şekilde görmesede sosyal damgalanmalar zararlı olabilmektedir (Tabassum, 2013, ss. 9).

Çeşitli endüstrilerin büyüme oranlarının tespitine yönelik yapılan bir araştırmada dövme endüstrisi altıncı sırada yer almıştır. Son zamanlardaise dövmeler giderek daha popüler hale gelmiştir (Brown vd., J. 2000, ss. 355). Kalıcı dövme o kadar yaygın hale gelmiştir ki şimdi Batı'da 30 milyon kadar insanın en az bir dövmesi mevcuttur (Baumier vd., 2000, ss. 13).Dövme yaptırmayı seçenler daha sonraki zamanlarda almış oldukları bu karardan pişmanlık duyabilmektedir. Ruh hali, motivasyon veya çevre kişiyi dövme yaptırmaya itebiliyor. Doğasına ve kapsamına bağlı olarak dövmenin görüntüsü, istenmeyen bir halde ise kişilerde utanca neden olabiliyor. Ayrıca bu durum bireyleri sosyal çevrede damgalanmasına sebep verebiliyor. Dövme yaptırmanın artan popüleritesinin doğrudan bir sonucu olarak dövme silmeye olan ilgi de artmaktadır. Dövme silme için mevcut tedavi seçeneklerikimi zaman acı verici, pahalı, zaman alıcı olabilmektedir (Graham vd., 2007, ss. 6).

Kimi insanlar anılarının bir kısmını resim, metin veya semboller şeklinde kimliklerinin biçimlendiricisi niteliğinde kalıcı bir şekilde ciltlerine işlemektedirler (Leader, 2017, ss. 44). İşlenen dövmeler bir nevi yaşamakta ve nefes almaktadır. Kişiler dövmesinden bahsettiğinde, başına gelen bir şeyi açıklıyor demektir.

İnsanoğlu varoluşunun başlangıcından itibaren, mum ışığında mağaralarda veya göçebe karavanlarda sanatlarını icra etmiştir. Dövmelerde aslında bir nevi yaşanmış bir sanat biçimi olmuştur. Ayrıntılı törenlerin parçasıdır. Kimi zaman derin estetik, dini ve sosyo-politik anlamlar içerirler. Dövme, yaratıcı bir ifade biçimidir. Dövmesi olan bir kişiye, dövmesinin anlamı küçümseyici bir dille sorulduğunda, bu dövme ne işe yarıyor şeklindeki tatmin edici olmayan yaklaşımlarda savunma modunu tetikler. Bunun yerine ilgi gösteren ve meraklı bir yaklaşımla hikayesini merak etmeye yönelik sorularda bireyler de iletişime açık hale gelmektedirler. (Leader, 2017, ss. 47).

Atkinson (2002, s. 232) tarafından dövmeleri seçmenin ve anlatı yaratmanın cinsiyetçi bir süreç olduğu vurgulanmıştır. Çalışmasında röportaj yaptığı dövmeli kadınların çoğunda dövmelerinin yapımı, cinsiyetle ilgili bazı mesajları belirli izleyicilere iletme arzusu barındırdığını belirtmiştir.

1.2. Dövme Uygulamasına Tarihsel Bakış

Bell,(1999) birçok farklı kültürün geleneklerinde var olan dövme uygulamalarının kökenlerine geri dönmek zor olduğuna dikkat çekmiştir. Yüzlerce yıldır Yeni Zelanda'da varlıklarını sürdüren Maori kabileleri vücutlarını işaretlemenin bir yolu olarak dövme yapmışlardır. Buna mokoisini vermişlerdir. Bir tür imza veya genellikle yüzde görüntülenen kimlik formu anlamlarına gelmektedir. Aborijin dövme uygulamaları ise genellikle soyuttur; nadiren gerçek görseller kullanılır ve dövmeleri öncelikle anlam ifade edebilecek geometrik şekiller, noktalar ve çizgilerden oluşur. Sanatsal olarak en gelişmiş dövme biçimlerinden biri ise Japon kültüründe bulunmaktadır. Japon dövme uygulamaları geleneksel olarak mitolojik imgelere odaklanmıştır. Yapılan dövme uygulamaları vücudun genelini saran bütüncül bir görünüme sahiptir. Amerikan dövmesinden önemli ölçüde farklıdır. ABD'de ise her biri izole edilmiş ve birbiriyle ilgisiz çeşitli dövmeler daha yaygın kendini göstermektedir. Bununla birlikte değinilen bu kültürlerdeki dövme uygulamalarının ortak yanı dekoratif, ritüel, dini, statü veya kişisel olarak anlamlı amaçları sembolize etmesidir (Bell, 1999; Wohlrab vd., 2007, ss. 87).

Dövme kelimesi 1769'da Güney Pasifik'e seyahat ederken Kaptan James Cook tarafından icat edilmiştir (Bell, 1999). Kaptan Cook'un bir İngiliz kaşif olduğu

yıllarda Amerikan kültüründe dövme uygulamasının, denizciler arasında yaygın olduğuna dair algı mevcuttu (Bell, 1999; Kosut,2006; Roberts, 2012). Zamanla dövme uygulamasının anlamı askeri, çete, hapishane ve motosiklet grupları arasında bir grup üyeliği biçimi olarak kendisini göstermiştir (Atkinson, 2002, ss. 232).

Türk toplumunda dövme uygulaması ile ilgili en eski bilgiler, PazırıkKurganı'nda yapılan kazılarda bulunan mumyalardan elde edilmiştir. Mumyalardaki dövme uygulamaları Türklere ait ilk bilgileri vermektedir. Dövme uygulamalarına bakış açısı diğer kültürlerde olduğu gibi zamanla değişmiştir. Hun Türklerinde dövme kahramanlık sembolüken İslamiyet'in kabulüyle dövme yaptırmanın günah olduğu vurgulanarak hoş karşılanmamıştır. Bu da dövme uygulamalarının zayıflamasına neden olmuştur. Osmanlı Devleti zamanında ise denizciler ve yeniçeriler dövmeyi yaygın olarak kullanmıştır. Günümüzde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde aşirete üyelik, şans ve kötülükten sakınma manalarında dövme uygulamaları yaygın olarak yapılmaktadır (Yücel, 2015; akt: Altunok Önal, 2020, ss. 5).

1.3. Dövme Uygulamasına İlişkin Motivasyonlar ve Anlamlar

Bazı insanlar dövme yapmaya olumsuz bir açıdan bakarken, diğerleri için dövme tutku niteliğinde olabilmektedir. Dövme uygulamaları için bireylerde karmaşık motivasyonlar devreye girmektedir. Literatür incelendiğinde dövme için motivasyon alanı olarak; sosyal ilişki veya gruba ait olma, kimlik açısından kendini ifade etme, sanat ve estetik, kadınlara özgü motivasyonlardan dikkat çekmiştir (Tabassum, 2013, ss. 19).

Bireyler bir alt kültür veya azınlık grubuna ait olduğunu belirtmek amacıyla dövme uygulamasına başvurabiliyorlar. Grubun normlarına uygun davranmak kendini ifade etmenin bir aracı olarak görülmektedir. Kosut (2000, ss. 80) tarafından ise dövmelerin yaptırılmasında varoluşsal endişelerin rolüne dikkat çekilmiştir. Bireylerin hayattaki amaçlarının ne olduğunu sorgulaması ve incelemesi ayrıca kişisel özgünlük duygusunu temsil etmesi durumlarından dolayı tercih edilmektedir. Dövme işleminde görülen bir başka yaygın sosyal ilişki biçimi ise onurlandırma sürecidir. Bireyler dövmeler yoluyla aile veya sevdiklerini, adını, doğum tarihini veya portresini bedenlerine işleyerek onurlandırmayı istemektedirler (Bell, 1999, ss. 55).

Bell (1999, ss. 55) dövme uygulamasının cinsiyet açısından geleneksel olarak uzun yıllar erkeklerle ilişkilendirildiğini vurgulamıştır. Cinsiyetler arası dövme tercihleri farklıdır. Kadınlar çiçek, daha yumuşak desen, daha kişisel görüntüler seçme eğilimindedirler. Vücutta genellikle alt sırt, omuz veya ayak bileği gibi yerleri dövme uygulaması için tercih etmektedirler. Erkekler ise daha bariz görünen ve dikkat çeken yerleri seçme eğilimindedirler. Bunlardan en popüler olanı üst koldur. Erkekler kendilerini genellikle Cehennem Melekleri gibi bir grupla ilişkilendiren maço görüntülerle süslemeyi veya dekoratif olup ejderha gibi güçlü görüntüleri seçmektedirler.

Dövmelere yüklenen anlamlar kimlik oluşumuyla ilgili olabilmektedir. Dövmeler kişinin yaşamındaki belirli olayları, aşamaları veya işaretleri temsil edebilirler. Her zaman olmasa da dövmeler genellikle değişimi temsil eder. Bir kişinin zaman içinde geçirdiği büyüme bu değişimde kendisini gösterir. Örneğin; 15 yıl önce bir kişiyi temsil eden dövmeşu anda kişiyi tam olarak temsil etmeyebilir, ancak bu, o kişinin nasıl olduğunu hatırlatır. Bazen yapılan dövme ve alınan kararlardan pişmanlık duygusu yaşanabilir. Bu fikrin aksine, Armstrong (1991) tarafından yapılan 134 görüşmeden sonradövmeli kadınların%93'ünde dövme yaptırmaktan hiçbir pişmanlık duymadığını bildirildi (Akt: Tabassum, 2013, ss. 20-21).

Dövme, kişinin kendi vücut kontrolünü geri almasının bir yolu olabilmektedir. Cinsel tacize uğramış veya istismara uğramış kadınlar için dövme bir çeşit vücudun terapötik geri kazanım yolu olarak seçilebilmektedir (Atkinson, 2002; Wohlrab vd., 2007, ss. 91).

Bazı bireyler kendi düşüncelerinde dövmelerine derin anlam yüklerken bazıları da sadece görsel çekicilik için dövme yaptırmayı tercih etmektedir (DeMello, 2004; Fischer, 2002; Kosut, 2006; akt: Tabassum, 2013, ss. 24). Bununla ilgili olarak birçok dövmesanatçısı, sanat okullarında desen yaratma konusunda kapsamlı eğitimler almaktadır (Tabassum, 2013, ss. 24). Bu bilgiye paralel bir sonuca Quaranta ve arkadaşları yaptıkları bir araştırma sonucunda ulaşmışlardır. Katılımcıların çoğunluğu dövme yaptırmalarının nedeni olarak estetik görünümü öne sürmüşlerdir (Akt: Çakıl vd., 2014, ss. 145).

1.4. Kimlik Kavramı

En genel anlamıyla bireyin “Ben Kimim?” sorusuna verdiği yanıtlara kimlik denir (Dökmen, 2004; Woodward, 2004; Hortaçsu, 2007; Oyserman, 2004; Köknel, 2005). Bilgin (2007, ss. 11) kimliği, kişi veya grubun kendini tanımlayıp diğer kişi ya da gruplar arasında nerede durması gerektiğini belirlemesi olarak tanımlamıştır. Marcia’ya göre ise kimlik, bireyin dürtü, inanç ve şahsi geçmişinin dinamik birleşimidir (Atak, 2011, ss. 164). Kimlik hakkında farklı şekillerde tanımlanmış birçok görüş vardır. Bilişsel, fiziksel ve toplumsal unsurları içermesi, kimlik kavramında tanım konusunda ortak bir noktada buluşulamamasına neden olmuştur.

İlgi çekici bir kavram olan kimlik, özellik ve nitelik ifadesidir. Bu yönü ile kimlik kişiler arası farklılıkları da sergiler. Kimlik genel bir ifadeyle kişinin tüm özelliklerini kapsar. Bireyin kendini nasıl gördüğü ve toplum tarafından nasıl görüldüğü ile ilgilidir. Bireyler oluşturdukları kimlik sayesinde topluma uyum sağlamaktadırlar (Aşkın, 2007, ss. 213).

İnsan sosyal bir varlıktır. Bu nedenle oluşturduğu kimlik de içinde bulunduğu toplumdan etkilenmektedir. Bu kimliğin toplumsal boyutunu ifade etmektedir. Bireyin kendisini nasıl ve ne şekilde tanımladığı kimlik kavramının bireysel boyutunu vurgular (Aydın, 1999; akt: Kanık, 2018, ss. 228). Kimliğin diğer boyutu dinamik olmasıdır. Zamana ve mekana göre değişim ve farklılaşım içindedir (Şimşek, 2002; akt: Kanık, 2018, ss. 228).

Farklı disiplinler kimliği farklı anlamlarda kullanmaktadırlar. Mesela sosyolojide kimlik, sınıf belirlemeleri ve toplumsal cinsiyet bağlamında kullanılarak kişilerin sosyal durumlarını simgeler. Felsefede ise öznenin varoluşunun varlık, bilgi, ahlak ve estetik gibi belirlemeleri neticesinde meydana gelmiş olan gerçekliklerdir (Aşkın, 2007, ss. 214).

Kimlik kavramının tarihsel geçmişine bakıldığında çok yeni bir kavram olmadığı görülmektedir. Kimlik kavramının geçmişi eskiye dayanmasına rağmen kimlik krizi modernleşme süreci sonucu ortaya çıkmış ve yaygınlaşmıştır. Geleneksel toplumlarda örf, gelenekler, töre, akrabalık bağları, dini inançlar kimlik gelişimini etkilemekte ve uzun süreli korunmasında rol oynamaktadır. Modern ve gelişmiş

toplumlarda ise bu unsurlar yerine yargı ve güvenlik gibi soyut kurumlar ile dostluk ve sevgi gibi özel bağlar gelir. Geleneksel toplumlardaki çözümler kurallar ve törelerin tamamen ortadan kaybolacağı manasına gelmez. Modern ve postmodern olma sürecine geleneksel toplumlardaki bazı değerler aktarılmayı başarmıştır. Bunlardan birkaçı bazı önemli işlevleri sağlarken bazıları ise batıl inançlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Şimşek, 2002, ss. 31).

1.4.1. Kimlik Yönelimi

Cheek'e (1982) göre kimlik yönelimi kavramı, kişilerin kendilerini tanımlarken farklı kimlik özelliklerine atfettikleri bağl önemi göstermektedir (Tutar vd., 2014, ss. 163). Kimlik yönelimleri arasındaki devimsel ve sürekli etkileşim birbirlerini pekiştirmelerini sağlar. Örneğin bireysel kimliğin sürdürülmesinde kolektif kimlik önemli bir role sahiptir (Simon, 2004; akt: Yücel, 2015, ss. 36).

Toplumsallaşma süreci kimlik yönelimine etki eden en önemli faktörlerden biridir. Burada vurgulanan toplumsallaşma kavramı, bireyin yaşadığı çevrenin kurallarını öğrenmesi ve içselleştirmesi ve nihai olarak kimlik kazanması sürecidir. Toplumsallaşma yoluyla toplumsal cinsiyet rolleri öğrenilmektedir. Ardından ailenin kuralları, gelenekleri, dini inancı, siyasi görüşü öğrenilir ya da farkındalık oluşur (Tutar vd., 2014, ss. 163).

Kimlik; bireysel, toplumsal ve kolektif kimlik olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır (Brewer ve Gardner, 1996; Cheek vd., 1994; akt: Aslan, 2013, ss. 15). Bireysel kimlik, kişisel özellikleri, algıları, davranışları, bağımsız özellikleri içerir. Hardie (2009) tarafından yapılan bir araştırmada, bireysel kimlik duygusunun yaş aldıkça zayıfladığı, kolektif kimlik duygusunun ise güçlendiğini tespit edilmiştir (Aslan ve Dönmez, 2013, ss. 146).

Bireysel kimlik; Farklı çevrelerde farklı bir durum karşısında yeniden bir duruş almasıdır. Bu yeni konum kişilerin aynı durum karşısında dahi farklı zamanda değişen yaklaşımlar göstermesine neden olabilir. Bireyler rolünü sergilerken kolektif kimliğiyle bütünleştiği düşünülse de bu durum belirsizliklerle dolu olduğu için kimliğimizle ilgili net fikirde değilizdir. Bu çerçeveden bakıldığında Hall (1998; ss.

72) her zaman kısmi bir anlatı, kısmi bir çeşit temsil yorumu yapmaktadır (Pamuk, 2013, ss. 54).

Cheek'e (1989) göre toplumsal kimlik yönelimi, şöhret ya da popüler olmak gibi toplumsal olarak tanımlanan kimlik özelliklerine insanların atfettiği önemi yansıtmaktadır. Toplumsal kimlik kendi içinde farklı boyutlardan oluşmaktadır. Deaux ve arkadaşları (1995), ilişkisel, etnik/dinsel, siyasal, negatif özellikleri olan gruplar ve meslek grupları olarak toplumsal kimlikleri ayırmışlardır. Her bir kimlik diğer insanlar tarafından beklenti oluşturmaktadır. Örneğin anne rolünderken meslekteki rolümüzden farklı davranışlar sergileriz (Akt: Aslan 2013, ss. 18).

Aslan (2013, ss. 182) tarafından yapılan doktora tezi çalışmasında toplumsal karşılaştırmalar neticesinde kişilerin kendilerini daha pozitif algılamaları bireysel, toplumsal ve kolektif kimliğe olumlu katkı sağladığı tespit edilmiştir. Aynı araştırma sonuçlarından birisi de katılımcıların yaş ve eğitim seviyesi yükseldikçe toplumsal ve kolektif kimlik düzeyi düşmektedir.

Bilgin (1995, ss. 61), tarafından kolektif kimlik, üyelerince öznel olarak algılanan aidiyet duygusunun var olduğu, tutarlı bir ideoloji içeren grup olarak tanımlanmıştır.

Literatürde sosyal kimlik kuramı grup üyeliğini ve aidiyetini içeren sosyal psikoloji kuramı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler, üye oldukları sosyal grubu dikkate alarak kendilerini tanımlar (Turner, 1987, ss.30; akt: Demirtaş, 2003, ss. 130). Sonrasında kendilerini koydukları grupla özdeşleştirirler. Bu özdeşleşmenin sonucunda sosyal kimliklerini oluşturmuş olurlar. Sosyal çevrelerindeki diğer gruplar da kendi gruplarının konumunu değerlendirmelerinde yardımcı olur. Ayrıca bireyler, olumlu sosyal kimlik elde etmek ve benlik saygısını arttırmak için gruplar arasında karşılaştırma yaparken yanlışlık hatasına düşerler. Genelde kendi gruplarını yüceltip diğer grupları küçümserler. Bu sürece literatürde iç grup kayırmacılığı denir (Doosje ve Ellemers, 1997, ss. 70; akt: Demirtaş, 2003, ss. 130). Fakat bazı durumlarda bireyler, üyesi oldukları grubu başka gruplarla karşılaştırdığında ciddi derecede düşük konumda olabilirler (Hinkle ve Brown, 1990:65). Böyle durumlar sosyal kimliğin negatif gelişimine neden olur. İstenmeyen bu duygudan kurtulmak ve olumlu sosyal

kimlik yaratmak için değişik planlar yapılır (Mummendey ve Schreiber, 1983, ss. 390; Turner ve Brown, 1978, ss. 133; akt: Demirtaş, 2003, ss. 130).

1.4.2. Kimlik Gelişimi ile İlgili Kuramlar

Kimlik gelişimi bebeklik döneminde başlayarak yaklaşık beş yaşa kadar hızlı bir şekilde gelişir. Bebeklik döneminde daha sade olan kimlik algısı zamanla karmaşık bir hale gelir. Bebeklikten itibaren çevremiz, ebeveynlerimiz, akrabalarımız ve iletişim araçları “biz ve onlar”, “bizden olanlar ve olmayanlar” mesajını verirler. Okula başlama çağına gelen çocuk yeni bir ortama girer. Burada yeni kuralları öğrenir ve öğretmeni onun dünyasında önemli bir konuma sahiptir. Geliştirdiği arkadaşlık ilişkileri, öğretmeni ile ilişkisi ve okulun genel ortamı kimlik oluşumuna katkı sağlar (Çevik, 2007; akt: Aslan, 2013, ss. 37). Okul çağı çocukları, ciddi değişim ve beklentilerle karşı karşıyadır. Ebeveynleri, öğretmenleri ve kendileri tarafından yapılan değerlendirmeler kim oldukları sorusuna birer cevap daha ekleyecektir. Diğerleri tarafından kabul gören ve başarı sergileyen çocuklar olumlu kimlik geliştirir. Diğerleri tarafından kabul görmeyen ve istenmeyenler ayrıca başarısızlıkla karşı karşıya kalan çocuklar olumsuz kimlik inşa ederler (Gülbahçe, 2007; akt: Aslan, 2013, ss. 37).).

Ergenlik dönemi hızlı fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde boy ve kiloda artış, cinsel gelişim, hormonal değişiklikler, tüylenme, erkeklerde ses tellerinde kalınlaşma gibi fiziksel değişiklikler meydana gelir. Bilişsel gelişimde ise Piaget’nin kuramsal bakış açısına göre soyut işlem evresindedirler. Bu evrede soyut konularla ilgili algılama ve yorumlama becerileri gelişmiş bir haldedir. Sosyal gelişim açısından arkadaş çevreleri daha önemli bir hale gelir. Ebeveynlerine kendilerinin bir birey olduklarını kendi kararlarını alabileceklerini ve özgür, bağımsız bir birey olmak istediklerini vurgularlar. Karşı cinse ilgi duyma bu dönemde karşımıza çıkar. Duygusal yakınlık kurma isteği baskındır. Sırlarını genellikle arkadaşları ile paylaşmayı tercih ederler. Günlük tutma, odasının kapısını kapatma, izinsiz girilmesini istememe davranışları görülmeye başlanır. Geç ergenlik dönemi ile birlikte kimlik oluşumu tamamlanır (Derman, 2008, ss. 20).

Yapılan araştırmalar, ergenliğin bireylerin olgunlaşmamış veya ebeveyn olarak belirlenmiş bir kimlikten sağlam bir kimliğe doğru ilerledikleri bir dönem olduğunu vurgulamaktadır. Buradan hareketle özellikle geç ergenlik kimlik oluşumu için çok önemli bir zaman dilimidir (Fondacaro, 2006, ss. 988).

Marcia (1980) kimliği dahili, kendi kendine yapılandırılmış, dinamik bir organizasyon olarak tanımlamaktadır. Kimlik oluşumu modelini; dürtüler, yetenekler, inançlar ve bireysel geçmiş unsurları ile tanımlamaktadır (Akt: Aslan, 2013, ss. 37). Marcia tarafından dört farklı kimlik statüsü modeli ortaya atılmıştır. Bunlar; başarılı, kararsız, erken bağlanmış ve kargaşalı kimlik statüleridir (Aypay ve Eryılmaz, 2011, ss. 169).

Kimlik, ergenlik döneminde olan bireyin hayatında özellikle göze çarpan bir yapıdır. Erikson'a (1959) göre, ergenlik döneminin başlıca görevi kişinin kendi kimliğini inşa etmesidir. Çevrenin beklentileriyle karşı karşıya gelen ergen, kimliğini yeniden tanımlar. Toplumda kendine yer bulma ihtiyacıyla kimlik dönemeci yaşanır. Kimlik dönemeci, başarılı kimlik duygusunu kazanma ya da askıya alma, kimlik kargaşası, ters kimlik durumlarından birisiyle son bulabilir. Kimlik duygusunun sağlıklı gelişimde olduğunun göstergesi bireyin hissettiği aynılık ve süreklilik duygusuyla başkaları tarafından algılananların örtüşmesidir. Kimlik duygusunun cinsel, toplumsal ve mesleki unsurları vardır. Ergenliğin sonuna gelip bu unsurları oluşturamayan bireylerde kimlik kargaşası yaşanır. Erikson'a göre bu dönemin sonunda kimlik duygusu edinmeyi başarmış bireylerin yakın ilişkiler kurabilme, bunları sürdürebilme, meslek seçebilme, eř seçme kısacası toplumda bir yetişkinin üstlenmesi gereken sorumlulukları alma becerileri gelişecektir (Derman, 2008, ss. 21).

1.4.3. Kimlik Yönelimi ile İlgili Yapılmış Araştırmalar

Yücel (2015, ss. 82) tarafından yapılan bir araştırmada dövme yaptırıp yaptırmama ve dövme ile ilgili diğer değişkenlerle kimlik yönelimleri arasında anlamlı bir farklılık bulgulanmamıştır.

Özdil (2017, ss. 397) tarafından yapılan bir incelemede kimlik tanımlarından hareketle kimlik-sosyal bütünleşme arasındaki ilişki ele alınmıştır. Bireysel ve kolektif kimlikler sosyal bütünleşmede önemli bir role sahiptir. Bireysel kimliklerin katkısı

kişisel ihtiyaca göre değişmektedir. Kolektif kimlik ise kültürel arka boyutu ile toplumsal bütünleşmede çekirdek görevindedir.

Aydemir Dadak (2018, ss. 72) tarafından sosyal kimlik kuramı bağlamında yapılmış olduğu çalışmada katılımcılar, kimlik tanımlamalarını yaparken her zaman farklı kimlikteki bireylerin varlığına referans etmişlerdir. Kendi kimliklerini diğerlerinin kimliğine göre konumlandıklarını tespit edilmiştir. Yine aynı çalışmada sosyal kimliğin grup aidiyetini güçlendirdiği, iç ve dış grup arasındaki farklılığı dile getirmeye yönelik davranışları arttırdığı bildirilmiştir. Kendi kimliklerini ifade ederken diğer kişilerden ya da kendi gruplarını tanımlarken diğer gruplardan daha üstün ya da daha iyi oldukları konusunda yanlılık göstermişlerdir. Sosyal kimliğin sanatsal zevk ve tercihlerin şekillenmesinde etkili olduğu sonucu belirtilmiştir.

Waterman(2007) tarafından yapılan başka bir araştırmada psikolojik iyi oluşun kimlik statülerini yordamadaki gücü ele alınmıştır. Başarılı kimlik statüsü ile hedonizm ve amaçlılık arasında olumlu yönde ilişki saptanmıştır. Erken bağlanma kimlik statüsünde olan katılımcılarda iyimserlik yüksek fakat özerklik düşük olarak bildirilmiştir.

Aypay ve Eryılmaz (2011, ss. 174) başarılı kimlik oluşumuna sahip ergen bireylerin iyi oluş düzeylerinin artışta olduğu tespit edilmiştir. İpotekli kimliğe sahip olan ergenlerde ise öznel iyi oluş düzeylerinin düşüşte olduğu bildirilmiştir.

Kroger (2007, ss. 345) tarafından yapılan bir incelemede başarılı kimlik statüsünde olan kişiler plan yapma, mantıksal karar alma, ego gelişimi, ahlaki nedensellik kurma, yüksek iç kontrol odağına sahip olma açılarından daha avantajlı konumdadır.

1.4.4. Kimlik Yönelimi ve Dövme Uygulaması

Dövme tüketimi, küresel kültür ekonomisinin bir tüketim olgusu olarak ortaya çıkmıştır (Sweetman 2000). Bunun sonucu olarak da vücut odak noktası haline gelmiştir. Vücut, bireylerin kimliklerini ortaya koyup kendilerini ifade etmeleri için mükemmel bir yer haline almıştır. Baudrillard (1998) dövmeyle vücuda yatırım yapmak olarak ifade etmiştir. Giddens (1991) tarafından ise modern çağda bireysel kimliklerin hayali biyografilerin dönüşlü eklemlenmeleri haline geldiği vurgulandı. Kimlikler de

sürekli bir yeniden eklemlenme alımı olduğu için daha akışkan hale geldi (Akt: Kjeldgaard ve Bengtsson, 2005, ss. 173).

Dövmeler hem popüler temsillerde (örneğin reklamlar, filmler, müzik videoları vb.) hem de tüketiciler arasında giderek artan bir şekilde kendi kendini inşa etmenin ayrılmaz bir parçası olarak temsil edilmektedir. Dolayısıyla vücut üzerinden sosyalleşme yoluyla yeni anlamlar ve yeni bir statü kazanılmaktadır. Bununla birlikte, vücudun bir parçası olarak yorumlanması, bedenin şekillendirilebilirliği, vücutların içinde bulunduğu postmodern bir kültürel ideolojiyi yansıtması ayrıca yaşam öykülerinin canlı kayıtları haline gelmesi dövmeleri alışkanlık haline getirmektedir (Thompson ve Hirschman 1995, s. 151).

Diğer birçok tüketim nesnelerinde olduğu gibi dövme yaptırırken de bireyler bu durumu kişiselleştirmeye çalışmaktadır. Kişiselleştirmenin bir yolu olarak da bireyler, daha önceden hazırlanmış figür veya motif yerine kendi motifini yapmaktadır. Yani bir dövmeyi kişiselleştirmenin önemli bir yolu onunla bağlantı kurmaktır. Kjeldgaard ve Bengtsson, (2005, ss. 174) yaptıkları bir araştırmada görüşme yapılan katılımcılardan birisinde, kendi işaretinin birleşimi olan bir dövmesi ile ilgili “Kim olduğumu yansıtan ama aynı zamanda benzersiz bir şey olan” vurgusunu yaptığını bildirmişlerdir.

1.5. Duygu ve Duygudurum Kavramları

Psikoloji alanındaki önemli yerine rağmen duygular çoğu kez üzerinde araştırma yapılması ihmal edilen bir alan olmuştur. Bu durumun gerekçelerinden birisi duyguların bilimsel açıdan tanımının güç olmasıdır. Bununla birlikte duygu ve duygudurum kavramlarıyla ilgili araştırmalarda son yirmi yıldan itibaren artış olmaya başlamıştır. Duygu, farklı araştırmacılar tarafından kimi zaman bir his, bazen bir davranış ya da biliş olarak kabul görmüştür (Lohan, 2016, ss. 1).

Duygular ile ilgili ilk araştırmalar Darwin tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapmış olduğu çalışmalar duygularla ilgili çalışmalar yapacak olan diğer araştırmacılara esin kaynağı olmuştur. Yapılan ilk çalışmalarda duyguların yüz ifadelerine yansımaları kapsayan fizyolojik yönü ele alınmıştır (Ekman, 1977, 1999; akt: Tefenlil, 2019, ss. 17). Ekman yaptığı araştırmayla kültürden bağımsız, evrensel

değerlere sahip ve yüz ifadesi ile kendisini gösteren altı temel duyguyu belirlemiştir. Bu duygular; üzüntü, iğrenme, korku, şaşkınlık, öfke ve mutluluktur. Bu sonuç diğer birçok araştırmacı tarafından da kabul görmüştür (Tefenlili, 2019, ss. 17).

Morgan (1993) tarafından duygunun, fizyolojik ve bilişsel içeriğe sahip oluşu ve davranışa olan etkisi boyutuna dikkat çekilmiştir. Lazarus (1999) ise kişilerin karşı karşıya kaldıkları olaylarda ilk aşamada bilişlerin devreye girdiğini sonraki aşama olarak duygu tepkilerinin geldiğini vurgulamıştır (Onat ve Otrar, 2010, ss. 124).

Çakar ve Arbak (2004) duyguyu birine ya da bir şeye yönlendirilen hisler olarak tanımlarken Dökmen (2000) kişinin doğa ve topluma uyum sağlaması şeklinde tanımlamıştır (Akt: Çoruk, 2012, ss. 13).

Goleman tarafından ise duyguların organizmayı harekete geçiren dürtü olduğu ve yaşamla baş edebilmemiz için önemli olduğu ifade edilmiştir. Duyguların harekete geçirdiğini hayvanları ve çocukları gözlemleyerek öğrenebiliriz. Tehlike durumu karşısında kaçmak ya da savaşmak temel hayatta kalma prensibi olarak karşımıza çıkmaktadır (Goleman, 2007, ss. 57).

Duygu, kişilerin sübjektif olarak yorumladığı kaygı, üzüntü, öfke, neşe gibi hisleri barındıran kısa deneyimleriyken duygudurum, uzun süreli, herkes için geçerli ve genel duygu halidir (Davidson, 1994). Duygulara kıyasla duygudurum daha kalıcıdır. Ayrıca etkisini daha zor kaybeder (Gültepe, 2014). Duygular süre olarak daha kısa ve hissediliş bakımından daha yoğunken duygudurum uzun süreli fakat hafif hissedilmektedir (Wessman ve Ricks, 1966). Ayrıca yapılan çalışmalar, duygular ve duygudurumun birbirlerini karşılıklı halde etkileyebileceğini sergilemiştir. Örneğin duygu, güçlü, derin ve yoğunsa duyguduruma dönüşebilecektir. Duygu ve duygudurum birbirlerini etkileyebildikleri için, bu iki kavramın birbirleriyle olan bağı sıklıkla vurgulanmaktadır (Salovey ve Mayer, 1990).

1.5.1. Olumlu ve Olumsuz Duygular

Watson (2002) duyguların olumlu ve olumsuz olarak iki etmenden oluştuğuna dikkat çekmiştir. Kaygı, korku, üzüntü, nefret, suçluluk, kızgınlık, aşağılanma olumsuz duygulara örnek verilebilir. Mutluluk, neşe, rahatlık, umut, güven ise olumlu duygulara örnek olarak verilebilir (Telef, 2014, ss. 592).

Özetle hayattan zevk almamızı sağlayan mutluluk ve keyif veren duygular olumlu bir diğer adıyla pozitif duygular olarak tanımlanırken bizi endişelendiren kızdıran ve kötü hissetmemize neden olan duygular olumsuz bir diğer adıyla negatif duygular olarak tanımlanmaktadır (Gençöz, 2000, akt: Özer ve Tezer, 2008, ss. 23).

Ülkemizde Özer ve Tezer (2008, ss. 23) tarafından yapılmış bir araştırmada umut duygusunun olumlu bir duygu olduğu belirtilmiştir. Umut duygusunun kişilerde iyi olma hali yarattığı ve psikolojik sağlamlılıklarına katkı sağladığı ifade edilmiştir.

Olumlu duygu düşünme biçiminin değişmesinde katkı sağlar. Düşünceleri esnekleştirir ve eğlenceli hale getirir. Ayrıca stratejik düşünebilmeye yardımcı olur (Fernandez vd., 2013, s.214).

Olumlu duygular beraberinde genişleyen pozitif duyguları getirir. Örneğin merak duygusu beraberinde keşfetme duygusunu getirecektir. Fredrickson genişleyen duyguların sosyal bağlar, sağlık ve bilgi gibi kalıcı kişisel kaynaklar oluşturduğunu savunmaktadır. Olumlu duyguların depresif semptomları önleme ve iyileştirmede önemli rolü olduğunu vurgulamakta buna bağlı olarak da diğer olumlu duyguları genişletip inşa edilmesi gerektiğinin altını çizmektedir (Lambert vd., 2012, ss. 2). Bu bilgiye paralel olarak Lambert ve arkadaşları tarafından yapılan bir araştırmada katılımcılardan hayatta şükran ve minnet duydukları konuları günlük olarak not etmeleri istenmiştir. Bunun sonucunda yaşamlarındaki mutluluk ve memnuniyetin arttığı tespit edilmiştir. Yani olumlu duygular genişleyen pozitif duyguları beraberinde getirmiştir (Lambert vd., 2012, ss. 16).

Olumlu duygular depresif semptomları önlemede nasıl ki etkiliyse olumsuz duyguların da etkilerinin neler olabileceği konusunda literatürde çalışmalar mevcuttur. Buradan hareketle Zhao (2006) tarafından olumlu duyguların riskli davranışlardan kaçınmada koruyucu bir faktör olduğu olumsuz duyguların ise riskli davranışları tetikleyebildiği vurgulanmıştır. Benzer şekilde Farmer ve Hanratty'e (2012) olumlu duyguların madde kullanımı, sigara bağımlılığı gibi davranışlara karşı koruyucu olabileceği belirtmişlerdir. Fiziksel ve bilişsel değişimlerin yoğun bir şekilde yaşandığı ve riskli davranışlara yönelmenin yoğun olabildiği fırtınalı ve stresli ergenlik döneminde olumlu duygular ve iyi oluş hali daha da önem kazanmaktadır. Katja ve arkadaşları (2002) da bununla ilgili olarak ergenlerin, olumsuz duygular ile

baş etmeye, okul ve hayata karşı olumlu duygularını arttırmaya ihtiyaçlarının olduğunu ifade etmiştir (Akt: Telef, 2014, ss. 592).

Olumlu duygular arttıkça riskli davranışlarda bulunma oranı azalırken olumsuz duygular arttıkça riskli davranışlara eğilimin arttığı belirtilmektedir (Telef, 2014, ss. 592). Bu bilgiye paralel olarak Peker (2015, ss. 1641) tarafından yapılan bir çalışmada, olumsuz duygulara sahip bireylerde siber zorbalık uygulama davranışının arttığı tespit edilmiştir. Aynı araştırmada negatif duyguduruma sahip bireylerin siber zorbalıkta kurban rolünde oldukları bulgulanmıştır. Özdevecioğlu ve arkadaşları (2013, ss. 166) tarafından yapılan başka bir çalışmada pozitif duygu ve saldırganlık arasında ters orantılı ilişki olduğu belirtilirken negatif duygu ve sadırıcılık arasında doğru orantı olduğu yönünde bulgular elde edilmiştir.

Olumlu ve olumsuz duyguların psikolojik iyi oluş ile yakından ilgili olduğunu belirten görüşler de mevcuttur. Fredrickson (2000), Lyubomirsky ve arkadaşları (2005) olumlu duygular arttıkça psikolojik iyi oluşun da arttığını belirtmişlerdir. Bunun zıttı olarak da olumsuz duygular psikolojik iyi oluşu azaltmakta psikolojik sağlığı tehlikelere açık bir hale getirmektedir. Dua (1994) ise olumsuz duygular, psikolojik sağlığı olumlu duygulardan daha çok etkiliyor görüşünü bildirmiştir (Akt: Kuyumcu, 2013, ss. 67).

Olumlu ve olumsuz duyguların cinsiyet değişkenine göre değişimini ele alan çalışmalar da literatürde mevcuttur. Ülkemizde bununla ilgili Yanardağ (2017, ss. 290) ve Topal (2011, s.41) yaptıkları araştırmalarında olumlu duyguların erkeklerde daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

1.5.2. Pozitif ve Negatif Duygudurum

Duygudurum kavramı için yaygın ve süreklilik gösteren duygu halidir diyebiliriz. Duygular olumlu ve olumsuz olarak ifade edilirken duygudurum pozitif veya negatif olarak ifade edilmektedir. Pozitif duygudurum, coşku, neşe, rahatlık, huzur, ilgi, güven, umut gibi duyguların sürekli ve yaygın görülmesi ile karakterize olmuştur. Negatif duygudurum ise hayal kırıklığı, endişe, suçluluk, yalnızlık, üzüntü, huzursuzluk gibi olumsuz duyguların sürekli ve yaygın hissedilmesidir (Ekman,

1992). Yani yukarıda detaylarıyla ele alınan olumlu ve olumsuz duyguların uzun süreli ve yaygın hissedilişi pozitif ve negatif duygudurum olarak açıklanmaktadır.

Negatif duygudurum ile sigara bağımlılığı arasında ilişki bulunduğu yönelik literatürde bilgiler mevcuttur. Conklin ve Perkins, (2005, ss. 161); Kassel vd., (2003, ss. 293); Baker vd., (2004, ss. 47); Shiffman ve Waters, (2004, ss. 199), tarafından yapılan çalışmalarda negatif duygudurum, sigara kullanımını arttırmaktadır vurgusu yapılmıştır. Bu verilere paralel olarak ülkemizde Aktürk (2019, ss. 78) tarafından yapılan bir tez çalışmasında negatif duygudurum arttıkça sigara kullanımının da arttığı tespit edilmiştir.

Literatür incelendiğinde pozitif ve negatif duygudurumun biliş ve bellek üzerinde de etkili olduğu yönünde bilgilere ulaşılmıştır. Duyguduruma bağımlı bellek araştırmalarında, bilgiyi alma ve hatırlama bağlamları benzer olduğunda belleği güçlendirici yönü olduğu vurgulanmıştır. Mesela birey mutluyken öğrendiklerini yine mutlu olduğunda daha iyi hatırlamaktadır (Bower, 1981). Duygudurum ile tutarlı bellek araştırmalarında ise belleğin, öğrenilen nesnelerin ortaya çıkarttığı duygularla o anda zaten var olan duygudurumu benzerliğinden etkilenme derecesi vurgulanmıştır (Bower ve Mayer, 1989).

Hafızadan bilgiyi geri getirme sürecinde, duygudurum sürecin bir bileşenidir. Bu duruma bir örnek olarak zor ve karışık konularda karar alırken duygularımızı da devreye sokmamızdır. Bir reklamı izlediğimizde, onu detaylarıyla analiz etmeden yalnızca “bu reklam kötüymüş” dememiz, buna örnektir (Schwarz ve Clore, 1996; akt: Tosun vd., 2019, ss. 1832). Ayrıca bilgileri hatırlarken duygu durumumuz olumlu ise hatırladığımız şey iyi yönleriyken duygudurumumuz olumsuzsa hatırladığımız şeyler kötü tarafları olmaktadır (Maier vd., 2012; akt: Tosun vd., 2019, ss. 1832).

O’Hanlon (1981) tarafından pozitif duygudurumun karar verme, sıralama, sınıflandırma ve problem çözme becerilerini olumlu etkilediğine; negatif duygudurumun ise bu alanlarda düşük başarıya neden olduğuna vurgu yapılmıştır (Akt: Aktürk, 2019, ss. 32).

1.5.3. Duyguları Anlamak

Duyguların bilgiyi iletme görevi vardır. Mutluluk genellikle diğer insanlarla bir araya gelme arzusunu gösterirken öfke başkalarına saldırma veya zarar verme arzusunu gösterir; korku ise bir kaçma arzusunu gösterir. Her duygu, kendi olası mesaj modelini ve bu mesajlarla ilişkili eylemleri aktarır. Buna örnek olarak öfke duygusu, bireyin haksız davranıldığını hissettiği anlamına gelebilir. Bazen de öfke duygusu; barışı sağlama, saldırı, intikam alma veya sakinleşmek için geri çekilme eylemleri ile kendisini gösterebilir. Duygusal mesajları ve bunlarla ilişkili eylemleri anlamak oldukça önemlidir. Duyguları tam olarak anlamak, akıl yürütme kapasitesiyle birlikte duyguların anlamının anlaşılmasını içermektedir (Mayer, 2004, ss. 5).

Carton ve arkadaşlarına (1999) göre duygusal ipuçlarını anlamak ve yorumlamak başarılı ilişkilerin ve sağlıklı psikolojik işleyişin sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ciarrochi ve arkadaşları ise (2000), duyguları iyi anlama yeteneğinin aynı zamanda genel yaşam doyumuyla da ilgili olduğuna dikkat çekmişlerdir (Akt: Phillips vd., 2002, ss. 526).

1.5.4. Duygu ve Gelişimleri

Bu başlık altında duygu ve gelişimi, işlevselci yaklaşım ile dinamik sistem yaklaşımı açısından irdelenecektir.

Duygu ve gelişimine işlevselci yaklaşımın merkezinde, duyguların yüz prototipleri, otonomik imzalar veya nörolojik modellerin vurguladığı gibi bir set etrafında değil, hizmet ettikleri işlevler etrafında en iyi şekilde organize edildikleri anlayışı yer alır (Barrett ve Campos, 1987; Frijda, 1986; Witherington, Campos ve Hertenstein, 2001). Öfkeyi korkudan ayıran şey karakteristik yüz ifadesi veya fizyolojik desenlemedir. Bununla birlikte duyguların bazı işlevleri vardır. Örneğin öfke, bir engeli ortadan kaldırma işlevi görürken korku bir tehditten kaçınma işlevi görür. Duygularda yüz ve ses ifadesi, fizyolojik aktivite ve araçsal eylemler bu işlevlerin hizmetindedir. Bu işlevi anlamlandırmada bağlam önemli bir etkindir. Yaklaşımın savunucuları duyguyu karmaşık bir sistem olarak görürler. Hem organizma içi hem de organizma dışı birden çok bileşenden oluşur (Campos vd., 1994; Saarni vd., 2006; Witherington vd., 2001). Bu bileşenler tipik olarak bir bireyin

amaçlarını veya endişelerini, bu hedefleri etkileyen durumsal olayları, değerlendirmelerini, hedefleri karşısında bir olayın önemini, bireyin çevresiyle olan ilişkisini sürdürmesini veya değiştirmesini içerir (Akt: Witherington ve Crichton, 2007, ss. 629).

Dinamik sistem yaklaşımı ile işlevselci yaklaşıma göre duygular, birden çok bileşen veya alt sistemi içeren karmaşık sistemlerdir (Camras ve Witherington, 2005; Fogel vd., 1992; Thagard ve Nerb, 2002). Hedefler, değerlendirme ve araçsal eylemler gibi her bir alt sistem duygu sürecinin önemli bir parçasıdır. Ancak hiçbirinin tek başına duyguyu biçimlendirici etkisi yoktur. Yani değerlendirme süreçleri tek başına bir duygunun ortaya çıkışını açıklamada yetersizdir, çünkü değerlendirmeler yakından iç içe geçmiştir. İşlevselci yaklaşımın aksine, dinamik sistem yaklaşımı, kavramsallaştırma yolunda çok az şey sunar. Duyguda bileşenler, bir denetimden gelen bir dizi talimat aracılığıyla değil organizmanın veya çevrenin doğasında bulunan sistem arasındaki etkileşimler yoluyla kendiliğinden ortaya çıkar (Camras ve Witherington, 2005; Fogel vd., 1992; Lewis, 2000; Mascolo ve Harkins, 1998). Duygusal tepkide belirgin olan bireyler arası farklılıktır (Camras, 2000; Camras&Witherington, 2005). Ayrıca duygusal davranış, modelleme açısından son derece bağlama özgüdür (Akt: Witherington ve Crichton, 2007, ss. 629).

1.5.5. Duygudurum Düzenleme

Duygudurumlarını yönetme konusundaki çaba, duygudurum düzenlemesi olarak tanımlanmaktadır (Koole, 2009, ss. 7). Duygudurum düzenlemede bireysel farklılıklar esastır. Genel olarak olayın yeniden mantık çerçevesinden ele alındığı, değerlendirme yapıldığı ve tekrardan ifade edildiği süreçtir. Buradan hareketle duygudurum düzenleme inkar, rasyonalizasyon gibi savunma mekanizmalarından farklıdır diyebiliriz. Duygudurum düzenleme olumlu bir bakış açısı ile durumların yeniden akıl süzgecinden geçirilmesidir (Gross, 1998; Gross, 1999, Gross, 2002; akt: Gürlü Başkan, 2019, ss. 24).

Dodge'nin (1991) sosyal bilgi süreç modeli, çocuğun sosyal işaretleri yorumlayıp sonrasında duruma göre cevapladığını varsayar. Model beş basamaktan oluşmaktadır. Birinci basamakta işaretler algılanır ve dikkat tamamen işaretlere yöneltilir. İkinci basamak, çocuğun kavramış olduğu bilgiyi yorumladığı betimleme

sürecidir. Sonraki basamakta çocuk olası davranışsal tepkilerini oluşturmaya başlar. Dördüncü basamakta, karar süreci başlar. Mantık süzgecinden geçirilerek davranışsal tepki seçilir. Beşinci basamakta ise seçmiş olduğu tepki taşınır. Bu kuramın alan yazına önemli katkılarından birisi de duygudurum düzenleme sürecinde diğer bireylere, özellikle de aileye ve etkisine vurgu yapmasıdır. Masters (1991) da bu görüşe katılarak ailenin etkisine dikkat çekmiştir (Akt: Onat ve Otrar, 2010, ss. 124).

1.5.6. Duygusal Zekâ

Son yıllarda duygusal zekâ kavramının popülerleşmesiyle birlikte hakkında yapılan tanımlama sayısı da artmıştır. Baron'a (2001) göre duygusal zekâ, başkalarının duyguları ile empati kurma becerisidir. Mayer ve arkadaşlarına (2004) göre ise duygusal zekâ, duyguların ve düşüncelerin akıllıca kesişmesini ifade eden bilimsel bir kavramdır. Duygusal zekâ aynı zamanda duygular hakkında muhakeme etme kapasitesi ve duyguları geliştirme kapasitesi olarak da ifade edilmektedir. Duygusal zekâ, duyguları doğru algılama, erişme ve üretme yeteneklerini içerir (Mayer vd., 2004, ss. 197). Duygusal zekâ, duyguların anlamlarını ve onların ilişkilerdeki etkisini akıl yürütme ve problem çözme temelinde algılama, özümseme ve yönetebilme kapasitesiyle ilgilidir (Mayer vd., 1999, ss. 267).

1.6. Beden Algısı Kavramı

Beden algısı, bireyin zihninde kendisine nasıl görüldüğü ile ilgili şemasıdır (Ziyalar, 1983; akt: Yılmaz, 2014, ss.14). Aslan (2004, ss. 326) ise beden algısı kavramını, bireylerin bedeni ile ilgili duygu, düşünce ve davranışları olarak tanımlamıştır. Benzer bir tanımlamada beden algısı, bireylerin kendileriyle ilgili duygu ve inançları olarak ifade edilmiştir (Chapman vd., 1978, ss.399).

Morrison ve ark (2004) tarafından yapılan farklı bir tanımlamada beden algısı hakkında iki önemli nokta üzerinde durulmuştur. İlk olarak bireylerin görüntüleri hakkındaki bilişlerini analiz ederek kendileri hakkında yaptıkları değerlendirmelerdir. İkinci olarak bu değerlendirme sonucunda sahip olmak istedikleri beden konusunda gösterdikleri davranışlardır (Er, 2015, ss. 4).

Frostig ve Horne (1964) ise beden algısını sübjektif algı ve diğer insanların tepkileri sonucu yaşadığımız duygular olarak tanımlamaktadır (Özgeylani, 1993; akt: Uğurlu ve Akın, 2008, ss.39).

Parsons (1990, ss. 46) tarafından yapılan bir incelemede beden algısı kavramı, karmaşık ve belirsiz bir yol olarak tanımlanmıştır. Beden algısının, kişinin zihinsel simülasyonunun altında yatan bir dizi süreç ve eylemden etkilendiğine vurgu yapmıştır (Gallagher ve Cole, 1995, ss. 370).

Beden algısının birçok tanımı yapılmıştır. Özetle beden algısı, kişisel yorumlarımızı barındıran, yaşam boyu değişebilen içsel bir sürecin temsilidir. Beden algılarının yapısı ve doğasının tarihsel zaman içinde ve kültürlerle göre değişebileceği ifade edilmektedir (Featherstone, 2010, ss. 194).

1.6.1. Beden Algısını Etkileyen Faktörler

1.6.1.1. Cinsiyet ve Beden Algısı

Cinsiyet, beden algısını anlamlandırabilmemiz için önemli bir değişkendir. Feminist bakış açısından çeşitli yazarlar, kadınlar üzerinde sosyo-kültürel baskı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu durum özellikle Batılı toplumlarında kadınların gerçekçi olmayan ince bir vücut idealine ulaşmak için çabalamalarına neden olmakta ya da bedenleriyle ilgili memnuniyetsizliğe yol açmaktadır (Bordo, 1993; Groetz vd., 2002; Thompson vd., 1999). Bu memnuniyetsizlik olumsuz sağlık davranışlarına, yani diyet kısıtlamasına (Keery, van der Berg ve Thompson, 2004), yeme bozukluklarına (Benveniste, LeCouteur ve Hepworth, 1999; Levine ve Piran, 2004), sigara kullanımına (King ve ark., 2005) ve kozmetik cerrahine (Davis, 1995; Sarwer&Crandall, 2004) neden olabilmektedir (Grogan, 2006, ss. 526).

Erkeklerde beden algısı hakkında, Pope ve arkadaşları (2000) tarafından son zamanlarda batıdaki erkeklerin ince ama kaslı bir vücuda sahip olmak konusunda giderek artan baskı altında olduklarını vurgulamıştır. Diğer bazı araştırmacılar ise erkeklerin beden memnuniyetsizliğini düşük benlik saygısı gibi problemlerle ilişkilendirmiştir. Bu memnuniyetsizlik, depresyon ve yeme bozuklukları (Cafri ve ark., 2005), anaboliksteroidlerin kullanımı (Wright vd., 2000) ile sonuçlanabilmektedir.

Erkeklerde beden algısı hakkında yapılan çalışmaların sayısı sınırlıdır. Özellikle beden algısı sorunları ve ilişkili psikopatoloji (Olivardia, 2001; Olivardia ve Pope, 1997; Olivardia vd., 2000; Olivardia vd., 1995) alanlarındaki literatür çok sınırlıdır. Bunun aksine kadınlarda beden algısı ve ilişkili bozukluklar üzerine kapsamlı literatür bulunmaktadır (Akt: Olivardia vd., 2004, ss.112).

Kadınlar ve erkekler üzerindeki sosyal baskı niceliksel ve niteliksel olarak birbirinden farklıdır (Grogan, 1999; Pope ve vd.,2000). Erkekler daha kaslı olmak isterken (Grogan ve Richards, 2002; McCreary vd., 2005), kadınlar daha ince görünmek istemektedirler (Grogan ve Wainwright, 1996; Tiggemann, 2004). Bu nedenle kadınlardan elde edilen veriler ile erkeklerden elde edilen veriler cinsiyetler bazında genelleştirilemez (Grogan, 2006, ss. 526).

Kadınlara karşılaştırıldığında erkeklerde, vücudun daha fazla abartıldığını gösteren boyut (Bergstrom, Stenlund ve Svedjehall, 2000), daha büyük vücut büyüklüğündeki değişikliklere duyarlılık olduğuna dair araştırma bulgularına ulaşılmıştır (Aleong ve Paus, 2010, ss. 482).

Ülkemizde Hacıoğlu (2008, ss. 8) tarafından yapılan bir çalışmada erkeklerin beden memnuniyeti kızlara göre yüksek tespit edilmiştir. Bu bulgu, kadınların fiziksel görüntülerine daha çok önem veriyor olabilecekleri yönünde yorumlanmıştır. Ayrıca toplum içinde kadınların ağırlıkları ile ilgili daha sık konuşulması ya da eleştirilmesi bu araştırma bulgusunun nedeni olabilir.

Taub ve Benson (1992) tarafından cinsiyet farklılıklarına da değindikleri bir çalışmada kadınların erkeklere göre kiloları ile ilgili daha fazla kaygılandıklarını belirtmişlerdir. Araştırmadaki katılımcılardan kadınların yüzde yetmiş beşi erkeklerin ise yüzde yirmisi kilo vermeye çalışmaktadırlar (Çepikkurt ve Coşkun, 2010; akt: Yaşartürk vd., 2014, ss. 868). Araştırma sonucundaki cinsiyetler arasındaki bu fark, erkeklerin bedenlerini daha genel anlamda, kadınların ise daha detaylı ele almasından kaynaklanabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

1.6.1.2. Yaş ve Beden Algısı

Beden algısı, çocukların kendisi ve nesne arasında ayrım yapmaya başladığı bir yaş sonrasında ortaya çıkmaktadır. Bireyin yaşantısı boyunca çeşitli etmenlere bağlı olarak değişir (Demirel 2005, Özcan 1985, Köknel 1989; akt: Uğurlu ve Akın, 2008, ss. 39).

Normalin üzerinde kiloda olan çocuklarda etiketlenme üç yaş dolaylarında başlayabilmektedir (Striegel-Moore ve Franko, 2002; akt: Güzel, 2016, ss. 10). Okula başlama çağında ise çocuklar bu damgalanmanın farkında olmakta ve duygu durumu etkilenebilmektedir (Smolak, 2002; akt: Güzel, 2016, ss. 10).

Sinton ve Birch (2006), 11 yaşında kız çocuklarında beden memnuniyetsizliğinin depresyona neden olduğunu belirtmişlerdir (Akt: Yaşın Dökmen, 2009, ss. 43). Fiziksel, bilişsel ve sosyal alanlarda değişim ve gelişimin yoğun olduğu ergenlik döneminde beden algısı önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Artık bu dönemde kızlarda kilosunu beğenmeme, kilo almaktan endişe duyma, kilo vermeye gayret etme gözlemlenir bu durum üniversite yıllarında da devam eder (Striegel-Moore ve Franko, 2002; akt: Yaşın Dökmen, 2009, ss. 43).

Yapılan araştırmalar ergenlerde beden algısı ile benlik saygısı arasında bağlantı olduğunu ortaya koymuştur (Pesa ve ark., 2000; Allgood-Merten ve ark., 1990). Beden algısı olumlu olan ergenlerin kendileri ile ilgili daha olumlu tutuma sahip oldukları belirtilmektedir. Buna paralel Canpolat ve arkadaşları benlik saygısı ile beden algısından memnun olma düzeyinin ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir (Canpolat ve ark., 2003, akt: Oktan ve Şahin, 2010, ss. 551).

Orta yaş döneminde beden algısı ile ilgili literatüre bakıldığında ülkemizde Yaşın Dökmen (2009, ss. 52) tarafından yapılan bir inceleme sonucunda beden algısının orta yaş aralığında yaş ile ilişkili olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç oldukça ilgi çekicidir. Çünkü beden algısının her yaş döneminde kadınlarda hoşnutsuzluğa neden olabileceğine dair veriler vardır.

1.6.1.3. Sosyokültürel Etmenler ve Beden Algısı

Günümüzde modern bir kitle iletişim ağı içerisinde yaşıyoruz. Televizyon, telefon, sosyal medya, internet gibi birçok ağ, farkında olmadan bireylerin nasıl görünmeleri gerektiğine dair algılarını etkiliyor. Kitle iletişim araçlarındaki ultra ince beden imgeleri, kadınları kendi bedenlerinden tatminsizliğe sürükleyebiliyor. Kadınlar açısından değerlendirildiğinde aşırı zayıf görünmeye karşı yapılan vurgu benlik saygılarını olumsuz yönde etkileyebiliyor. Ayrıca zayıf görünme konusundaki aşırı istek kimi zaman yeme bozuklukları olarak da karşımıza çıkmaktadır. Yapılan bazı araştırmalar (Murray, Touyz ve Beumont, 1996; Stice, Schupak-Neuberg, Shaw ve Stein, 1994) tarafından da bulgulanmıştır (Wedell vd., 2005, ss. 213).

Yapılan araştırmalar sosyal ağların yanı sıra arkadaş çevresi ve ebeveyn tutumlarının da beden algısı üzerinde etkili olduğunu vurgulamıştır. Kişilerin ağırlıklarının sıkça dile getirildiği, diyet konusu üzerinde sıklıkla durulduğu, ince ve zayıf olmanın çoğunlukla vurgulandığı çevrelerde, bireylerin beden algıları etkilenmekte ve kendilerini daha çok sorgulamaktadırlar. Bu konu ile ilgili yapılan bir araştırma örneğinde genç kızların en çok etkilenen cinsiyet olduğu ifade edilmiştir (Oğuz, 2005).

Babacan Gümüş (2011, ss. 10) ve arkadaşları tarafından yapılan farklı bir çalışmada gelir durumunun beden algısını etkilediğine yönelik bulguya ulaşılmıştır. Katılımcılarda gelir durumu yüksek olanlarda olumlu beden algısı tespit edilmiştir.

Özetle cinsiyet, yaş, sosyo-kültürel çevre, aile, arkadaş çevresi, kilo, benlik saygısı gibi birçok faktör doğrudan veya dolaylı olarak bireylerin beden algısını etkilemektedir.

1.6.2. Olumlu ve Olumsuz Beden Algısı

Beden algısı bireylerin vücutları ile ilgili tutumlarını ifade etmektedir. Bu tutum içsel bir süreçtir ve öznel yorumlara dayalıdır. Bu nedenle kişilerin çeşitli faktörlerden etkilenerek kendileri hakkında yaptıkları değerlendirmeler her zaman doğruyu yansıtmayabilir. Kişinin kendini değerlendirmesi sonucunda hissettiği olumlu ve olumsuz durum memnuniyet derecesini gösterir. Bu memnuniyetin düşük olması olumsuz beden algısını ifade etmektedir. Örneğin kişilerin bazen kendilerini daha kısa

ya da olduklarından daha kilolu algılayabilirler (Atik ve Örtten, 2008; akt: Aydın ve Vural, 2018, ss. 112). Benzer bir şekilde Rodin ve arkadaşları tarafından beden memnuniyetsizliği, normatif hoşnutsuzluk olarak ifade edilmiştir (Rodin, Silberstein ve Streigel-Moore, 1985, s. 267; akt: Sandoz vd., 2013, ss. 2). Olumsuz beden algısı, bedenle ilgili rahatsız edici düşünceler ve duygular olarak karşımıza çıkmaktadır (Masuda vd., 2010, akt: Sandoz vd., 2013, ss. 2). Örneğin bir kadının kendisinden tiksintiyle bahsederek çok fazla kilo aldım, berbat görünüyorum söylemleri olumsuz beden algısını göstermektedir. Bu durum da düşüncelerini ve duygularını yönetme davranışlarında sorunlara neden olmaktadır. Memnuniyetsizlik beraberinde sosyal planları iptal etmek, kıyafetlerini değiştirmek, zıttı olsa bile aşırı yemek yemek veya öğün atlamak gibi durumlara neden olabilmektedir (Sandoz vd., 2013, ss. 2). Ayrıca bu memnuniyetsizlik majör depresyon için risk faktörü oluşturmaktadır. Buradan tek yönlü sonuç çıkartmak doğru olmayacaktır. Majör depresyon sonucu da bireylerde beden algısında memnuniyetsizlik oluşturabilir. Stice ve arkadaşları tarafından yapılan dört yıllık okul temelli boylamsal bir çalışmadan elde edilen veriler sonucunda, ergenlik döneminde kızlarda görülen majör depresyon artışının kısmen ergenlikten sonra ortaya çıkan beden algısı ve yeme bozuklukları ile açıklanabileceği bulgulandı. Aynı araştırmada, iki değişkenli olarak başlangıçta depresif olmayan gençler arasında, çalışma başlangıcında artan beden memnuniyetsizliği, diyet kısıtlaması ve bulimik semptomlar sonraki depresyonun tahmini başlangıcı olmuştur (Stice vd., 2000, ss. 1).

Bireylerin kendi bedenlerinden memnuniyet duymaları, olumlu duygu ve düşüncelere sahip olmaları ise olumlu beden algısı olarak ifade edilmektedir. Olumlu beden algısına sahip kişiler insanı insan yapan tek kriterin fiziksel görünüm olmadığı gerçeğinin bilincindedirler (Jung ve Sharron, 2003; akt: Ben, 2017, ss. 39).

1.6.3. Beden ve Dövme Uygulaması

Dövme uygulamasının kadınlardaki yaygınlığının belirgin nedeni estetik beklentidir. Dünyaya geldiği andan itibaren kadına atfedilen güzellik anlayışı, yaşamı şekillendiren, tercihlerini doğrudan yönlendiren kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Pacteau, 2005, ss. 17; akt: Şişçi, 2019, ss. 572). Walzer ve Sanjurjo (2016) da medyanın gücüne dikkat çekmiş ve günümüzün dövme anlayışına olan etkisini vurgulamıştır. Medyanın ve modanın etkisiyle bedeni estetik ve erotik dürtüsü ile

dövmeler bedenlerde var olmaktadır (Walzer ve Sanjurjo, 2016, ss. 71). Beden algısını şekillendiren temel güç beğenilerdir. Bireyler beğenileri ile birbirlerinden farklılaşmaktadırlar. Bedenlerinde dövmeler aracılığıyla simgesel bir iletişim kanalı meydana getirirler (Demez, 2009, ss. 25).

Dövmenin yapılış nedeni oldukça çeşitlidir. Ülkemizde Bozüyük yöresinde gerçekleştirilmiş bir çalışmada kadınların güzel görünme, erkeklerin beğenisini kazanma ve evliliğe hazır olma amaçlarıyla dövmelerin yaygın bir şekilde yapıldığı tespit edilmiştir. Kadınlarda el, ayak, alın, göğüs, dudak çene ve yanak bölgesinde dövme görülürken erkeklerde ellerde görülmektedir (Hazar, 2008, ss. 8).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini ve veri toplama araçları ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

2.1. Evren ve Örneklem

Evren, araştırmacının çalışma alanını oluşturan, örneklemini seçtiği ve edindiği sonuçları genelleştirebileceği gruptur. Araştırmalarda iki çeşit evren vardır: teorik evren ve ulaşılabilir evren. Teorik evren, genellemek istenen evrendir. Teorik evrende yer alan bireylerin hepsine ulaşamayacağı için bunun yerine ulaşılabilir bireylerin yer aldığı ve teorik evrenden daha küçük olan “ulaşılabilir evren” deki bireyler örneklem seçiminde kullanılır. Örneklem ise araştırma evrenini temsil eden özelliklere sahip, onun sınırlı kümesidir (Metin, 2015). Belli değişkenlere göre sınırlandırılıp elde edilen evrene çalışma evreni denir. Çalışma evreni, aynı zamanda ulaşılabilen evren olup bu araştırmanın evreni de ulaşılabilen evrendir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, ancak bu sınırlı evrene genellenebilir.

Bu araştırmada deney grubu ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Bu örneklemede belirlenen ölçütü karşılayan kişi, olay veya nesneler örneklemini oluştururlar (Büyüköztürk vd., 2008). Bu çalışmada da dövme yapan bireylerin örneklemini oluşturması ölçüt olarak ele alınmıştır.

Kontrol grubu ise uygun (convenience) örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Uygun örnekleme, araştırmaya hız kazandıran bir yöntemdir. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer. Bu örnekleme yöntemi çoğu zaman araştırmacının diğer örnekleme yöntemini kullanma olanağının olmadığı durumlarda kullanılır (Büyüköztürk vd., 2008). Kontrol grubundaki katılımcılar 18-45 yaş aralığındaki dövme yaptırmayan bireylerden oluşmaktadır. Bu araştırmanın evreni Türkiye’de yaşayan 18-45 yaş arasındaki dövme yaptırmış olan bireylerdir. Örneklem grubu olarak ise, deney grubu olarak ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilen ve dövmesi olan 176 kişi ile, kontrol grubu olarak dövmesi olmayan 111 kişi ise uygun örnekleme

yöntemiyle seçilmiştir. Bu araştırma 18-45 yaş aralığındaki toplam 287 birey ile yürütülmüştür. Veri kaybı olmayan ölçekler değerlendirmeye dâhil edilmiş ve işaretlemeleri eksiksiz yapan toplam 265 katılımcı deney (n=165) ve kontrol grubunu (n=100) oluşturmuştur.

2.2. Araştırma Modeli

Bu araştırma, var olan durumları veya olayları betimlemenin yanı sıra değişkenler arasındaki değişimin varlığını veya değişimini belirlemeye çalışan tarama modelinde ilişkisel bir çalışmadır. Bu model, değişkenlerin sebep-sonuç ilişkisi hakkında bize bilgiler sunmasa da, değişkenleri daha iyi anlayabilme ve değişkenlerin olası sonuçları hakkında öngöründe bulunmamızı sağlamaktadır. İlişkisel tarama modelleri de kendi içinde korelasyon ve karşılaştırma olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Korelasyon türü ilişki taramalarında değişkenlerin birlikte değişip değişmedikleri, karşılaştırmalı tarama modelinde ise betimlemeler karşılaştırılır ve sonuçlar yorumlanır (Creswell, 2012 ; Büyüköztürk vd., 2008).

2.3. Verilerin Toplanması

Salgın sürecinden önce formların bir kısmı yüzyüze doldurulmuş fakat salgın sürecinde bulaş riskinden dolayı Google form da hazırlanan ölçekler ve demografik bilgi formu örneklem grubundaki 18-45 yaş aralığındaki kişilere link olarak gönderilmiştir. Katılımcılara online formda, çalışmaya katıldıktan sonra istediği zaman ve hiçbir sebep belirtmeden katılımını sonlandırabilecekleri, kişisel rahatsızlık verecek sorular olmamakla birlikte katılım sırasında sorulardan ya da herhangi bir sebepten ötürü kendilerini rahatsız hissedersen katılımcı olmaktan vazgeçme hakkına sahip oldukları ve ihtiyaç duymaları halinde araştırmacılar tarafından gerekli yardım sağlanacağı belirtilmiştir. Ayrıca, bilgilendirilmiş onam formunda araştırmacının adı-soyadı, unvanı, çalıştığı kurum ve iletişim bilgilerine yer verilmiştir. Online formda çalışmanın amacı belirtilmiş, katılımın gönüllü olduğu ve değerlendirmenin toplu bir şekilde yapılacağı açıklanmıştır. Online ortamda düzenlenen formu doldurmak ortalama 15 dakika sürmüştür.

Kişiler, kendilerine verilen anketleri yanıtlamaya başlamadan önce araştırmacı tarafından araştırmanın amacı, kapsamı ve anketlerin yanıtlanması ile ilgili

bilgilendirilmişlerdir. Kişilerin veri toplama araçlarını içten ve doğru bir şekilde cevaplamalarını sağlamak amacıyla araştırmanın gizliliği ve sınırlılıkları belirtilmiştir.

2.4. Veri Toplama Araçları

2.4.1. Demografik Bilgi Formu

Bu çalışmada, katılımcılar hakkında demografik bilgileri elde etmek için araştırmacı tarafından hazırlanan sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır. Bu formda katılımcıların yaş, dövme sayısı, öğrenim durumu, dövmenin görünürlüğü, dövmeden pişmanlık ve dövme sayısı gibi demografik bilgileri elde etmeye yönelik sorular bulunmaktadır.

2.4.2. Duygudurum Profili Ölçeği

Duygudurum Profili Ölçeği (DDPÖ, Profile of MoodStates) ölçeği ilk olarak McNair, Lorr ve Dropleman (1971) tarafından geliştirilmiştir. Selvi ve diğerleri (2011) tarafından Türkçe uyarlama çalışması yapılan Duygudurum Profili Ölçeği (DP), kısa süreli duygudurum değişikliklerini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Uyarlama çalışmasında hiçbir faktöre girmeyen 7 madde çıkarılmış ve ölçek 58 maddeye indirgenmiştir. Ölçek, orjinalindeki gibi altı alt boyuttan oluşmaktadır. Yapılan faktör analizi sonucunda, faktör yükleri 0,40 üzerinde olduğu belirlenmiştir. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı alt boyutlar için 0.81-0.90 arasında değerler aldığı bulunmuştur (Selvi vd., 2011).

2.4.3. Vücut Algısı Ölçeği

Secord ve Jourard (1953) tarafından geliştirilen Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), kişilerin bedenlerindeki çeşitli kısımlardan ve beden işlevlerinden hoşnut olma durumlarını değerlendirmektedir. Türkçe uyarlama çalışması Hovardaoğlu (1992) tarafından yapılmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde 40 maddeden oluşmaktadır (1=hiç beğenmiyorum, 5=çok beğeniyorum). Ölçek için hesaplanan cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur. Ölçeğin toplam puanı 40 ile 200 arasında değişmektedir. Ölçeğin kesme puanı 135 olup, 135 altında puan alanlar beden algısı

düşük grup olarak tanımlanmıştır. Ölçekten alınan yüksek puan olumlu vücut algısını gösterirken, düşük puan olumsuz vücut algısını göstermektedir (Hovardaoğlu, 1992).

2.4.4. Kimlik Ölçeği

Kimlik Ölçeği (KÖ) Cheek ve Briggs (1982) tarafından geliştirilmiştir. Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Coşkun (2004) tarafından yapılmıştır. Kimlik Ölçeği; kişisel (10 madde), sosyal (7 madde) ve kolektif kimlik (8 madde) alt ölçeklerinden oluşan ve toplam 35 madde içeren bir ölçektir. Ölçeğin 10 maddesi dolgu maddesi olarak kullanılmaktadır. Tüm ölçekten alınan en küçük puan 25, en yüksek puan ise 125'tir. Ölçek 5'li Likert yapıda bir ölçek olup (1 – Önemli değil, 2 – Nadiren önemli, 3 – genellikle önemli, 4 – Çok önemli ve 5 – Her zaman önemli), ters kodlanan hiçbir madde bulunmamaktadır. Cronbach alfa değerleri tüm ölçek için .79, kişisel kimlik boyutu için .76, sosyal kimlik boyutu için .78 olarak kolektif kimlik boyutu içinse de .80 olarak bulunmuştur.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS v26 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP), Kimlik Ölçeği (KÖ) ve alt boyutlarıdır. Bağımsız değişkenleri ise dövme yapan ve yapmayan grup, cinsiyet, eğitim düzeyi, dövmenin görünürlüğü, pişmanlık durumu ve dövme sayısıdır. Temel analizlere başlamadan önce veri girişlerinin kontrolü ve kayıp veri analizinden sonra SPSS v26 programı ile analizler gerçekleştirilmiştir. Verilerin normal dağılımını incelemek için öncelikle Kolmogorov Simirnov ve ShapiroWilk test sonuçlarına bakıldı. Bu testlerin sonuçlarına göre ölçeklerin puan ortalamalarının normal dağılım göstermediği bulundu. Fakat örneklem sayısı göz önünde bulundurularak bu ölçek puanları için çarpıklık ve basıklık (skewness ve kurtosis) değerleri incelendi. Veri gruplarında Skewness (çarpıklık) – Kurtosis (basıklık) değerlerinin +1, -1 aralığında olması normal dağılım için genellikle kabul edilebilir değerler olmakla birlikte (TabachnickandFidell, 2013), bu değerlerin +1.5, -1.5 aralığında olması da kabul edilebilir bir durum olarak değerlendirilmektedir (Cooper Cutting, 2010). Çalışmamızda bu değerlerin -1.5 ile +1.5 arasında olduğu görüldüğünden ve histogram ile beklenen olasılık grafiklerinin normal dağılıma yakın

olduğu görüldüğünden veri setinin normal dağılım gösterdiği kabul edildi. Bundan dolayı bu çalışmada parametrik olmayan analiz yöntemleri yerine parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır (TabachnickandFidell, 2013). Ancak grup sayısı 30'un altında olduğu durumlarda parametrik olmayan analizlerden olan Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Dövmesi olan (n=165) ve dövmesi olmayan (n=100) katılımcılara ilişkin sosyodemografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

	Dövmesi Olan Grup (n = 165)		Dövmesi Olmayan Grup (n = 100)	
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.
Yaş	29.90	7.87	31.42	9.27
Dövme Sayısı	4.82	6.65	-	-
	N	%	N	%
Cinsiyet				
Kadın	49	29.7	47	47.0
Erkek	116	70.3	53	53.0
Eğitim Durumu				
İlköğretim	9	5.5	13	13.0
Lise	40	24.2	33	33.0
Lisans	97	58.8	43	43.0
Lisansüstü	19	11.5	11	11.0
Dövmenin Görünürlüğü				
Evet	139	84.2	-	-
Hayır	26	15.8	-	-
Dövmeden Pişmanlık				
Evet	15	9.1	-	-
Hayır	150	90.9	-	-
Dövme Sayısı				
Bir dövme	54	20.4	-	-
İki dövme	31	11.7	-	-
Üç dövme	16	6.0	-	-
Dört dövme	13	4.9	-	-
Beş ve daha fazla	51	19.2	-	-

Dövmesi olan grupta yer alan katılımcıların sosyodemografik özelliklerine baktığımızda, yaş ortalaması 29.90 ± 7.87 olarak hesaplanmıştır. Cinsiyete göre katılımcıların 49'u (%29.7) kadın ve 116'sı (%70.3) ise erkektir. Eğitim durumuna göre 9'u (%5.5) ilköğretim, 40'ı (%24.2) lise, 97'si (%58.8) lisans ve 19'u (%11.5) lisansüstü mezunudur. Katılımcıların 139'u (%84.2) dövmesinin görünen bir yerde olduğunu belirtirken 26'sı (%15.8) ise dövmesinin görünen bir yerde olmadığını belirtmiştir. Ayrıca katılımcıların 15'i (%9.1) dövme yaptığı için pişman olduğunu 150'si (%90.9) ise dövme yaptığı için pişmanlık duymadığını belirtmiştir. Dövme sayısına göre 54'ü (%20.4) bir dövme, 31'i (%11.7) iki dövme, 16'sı (%6.0) üç dövme, 13'ü (%4.9) dört dövme ve 51'i (%19.2) 5 veya daha fazla dövmesi olduğunu bildirmiştir.

Dövmesi olmayan grupta yer alan katılımcıların sosyodemografik özelliklerine baktığımızda, yaş ortalaması 31.42 ± 9.27 olarak hesaplanmıştır. Cinsiyete göre 47'si (%47.0) kadın ve 53'ü (%53.0) ise erkektir. Eğitim durumuna göre 13'ü (%513.0) ilköğretim, 33'ü (%33.0) lise, 43'ü (%43.0) lisans ve 11'i (%11.0) lisansüstü mezunudur.

3.1. Ön Analizler

Temel analizlere başlamadan önce veri girişlerinin kontrolü ve kayıp veri analizinden sonra SPSS v26 programı ile analizler gerçekleştirilmiştir. Verilerin normal dağılımını incelemek için öncelikle Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk test sonuçlarına bakıldı. Bu testlerin sonuçlarına göre ölçeklerin puan ortalamalarının normal dağılım göstermediği bulundu. Fakat örneklem sayısı göz önünde bulundurularak bu ölçek puanları için çarpıklık ve basıklık (skewness ve kurtosis) değerleri incelendi. Veri gruplarında Skewness (çarpıklık) – Kurtosis (basıklık) değerlerinin +1, -1 aralığında olması normal dağılım için genellikle kabul edilebilir değerler olmakla birlikte (Tabachnick and Fidell, 2013), bu değerlerin +1.5, -1.5 aralığında olması da kabul edilebilir bir durum olarak değerlendirilmektedir (Cooper Cutting, 2010). Çalışmamızda bu değerlerin -1.5 ile +1.5 arasında olduğu görüldüğünden ve histogram ile beklenen olasılık grafiklerinin normal dağılıma yakın olduğu görüldüğünden veri setinin normal dağılım gösterdiği kabul edildi. Bundan dolayı bu çalışmada parametrik olmayan analiz yöntemleri yerine parametrik analiz

yöntemleri kullanılmıştır (TabachnickandFidell, 2013). Ancak grup sayısı 30'un altında olduğu durumlarda parametrik olmayan analizlerden olan Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır.

Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP), Kimlik Ölçeği (KÖ) ve alt boyutlarına ilişkin özet istatistik değerlerine ilişkin sonuçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP), Kimlik Ölçeği (KÖ) ve alt boyutlarının özet istatistik değerleri

Variable	Ort.	Ss	Min.	Maks.	Skewness	Kurtosis	α
Toplam VAÖ	156.39	27.04	56.00	200.00	-1.04	1.34	0.95
Gerginlik-Anksiyete	15.66	6.22	0.00	36.00	0.28	0.19	0.69
Depresyon-Keder	18.15	11.80	0.00	54.00	0.54	-0.44	0.89
Öfke-Saldırganlık	17.42	10.02	0.00	48.00	0.43	-0.35	0.86
Dinçlik-Aktivite	18.71	5.57	0.00	29.00	-0.43	-0.31	0.67
Yorgunluk-Atalet	10.41	6.18	0.00	28.00	0.54	-0.23	0.80
Konfüzyon	10.07	4.97	0.00	23.00	0.26	-0.64	0.66
Toplam KÖ	88.02	17.88	32.00	127.00	-0.22	-0.16	0.92
Kişisel Kimlik	39.01	7.82	10.00	50.00	-0.54	-0.27	0.85
Sosyal Kimlik	23.24	6.01	8.00	35.00	0.05	-0.49	0.77
Kolektif Kimlik	25.77	7.25	8.00	43.00	-0.02	-0.48	0.76

Not. n = 256, VAÖ: Vücut Algısı Ölçeği, KÖ: Kimlik Ölçeği

Tablo 2'de görüldüğü gibi çarpıklık (skewness) katsayılarına bakıldığında, toplam VAÖ için -1.04, gerginlik-anksiyete için 0.28, depresyon-keder için 0.54, öfke-saldırganlık için 0.43, dinçlik-aktivite -0.43, yorgunluk-atalet için 0.54, konfüzyon için 0.26, toplam KÖ için -0.22, kişisel kimlik için -0.54, sosyal kimlik için 0.05 ve kolektif kimlik için -0.02 olarak hesaplanmıştır. Basıklık (kurtosis) katsayılarına bakıldığında, Toplam VAÖ için 1.34, gerginlik-anksiyete için 0.19, depresyon-keder için -0.44, öfke-saldırganlık için -0.35, dinçlik-aktivite -0.31, yorgunluk-atalet için -0.23, konfüzyon için -0.64, toplam KÖ için -0.16, kişisel kimlik için -0.27, sosyal kimlik için -0.49 ve kolektif kimlik için -0.48 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca analizlere dahil edilecek ölçümlerin güvenirlik katsayısının 0.70 ve daha yüksek olmasının gerekliliği belirtildiğinden (Büyüköztürk, 2005; Kline, 2000) çalışmada kullanılan Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP), Kimlik Ölçeği (KÖ) ve Alt Boyutlarının iç tutarlılık katsayıları Cronbach's Alfa ile değerlendirilmiştir. Buna göre, Vücut

Algısı Ölçeği (VAÖ) için Cronbach's Alfa değeri 0.95 bulunurken; Duygudurumları Profili (DP) alt ölçekleri için 0.66-0.89 aralığında katsayılar bulunmuştur. Kimlik Ölçeği (KÖ) ve alt boyutları için ise 0.76-0.92 aralığında katsayılar bulunmuştur. Üç tane DP alt ölçeğinin Cronbach's Alfa katsayısı 0.70'in altında bulursa da literatürde alfa katsayısının 0.60-0.80 arasında olmasının ölçeğin güvenilirliğini kanıtladığı bildirildiğinden bu alt ölçekler de analizlere dahil edilmiştir (Tezbaşaran, 1996).

Yaş, Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) Aralarındaki İlişkiye Dair Bulgular

Yaş, Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) puan ortalamaları arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Yaş, VAÖ, DP ve KÖ aralarındaki ilişkiye dair Pearson Korelasyon Analizi sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.Yaş	-											
2.VAÖ	-0.09	-										
3.Gerginlik-anksiyete	-0.14*	-0.18**	-									
4.Depresyon-keder	-0.16*	-0.18**	0.65***	-								
5.Öfke-saldırganlık	-0.23***	-0.10	0.73***	0.82***	-							
6.Dinçlik-aktivite	0.09	0.15*	0.00	-0.14*	-0.01	-						
7.Yorgunluk-atalet	-0.19**	-0.25***	0.69***	0.80***	0.78***	-0.10	-					
8.Konfüzyon	-0.15*	-0.20**	0.60***	0.81***	0.69***	-0.10	0.71***	-				
9. Toplam KÖ	-0.03	0.26***	0.02	-0.10	-0.00	0.22***	-0.09	-0.13*	-			
10.Kişisel Kimlik	0.02	0.22***	-0.05	-0.25***	-0.12*	0.26***	-0.15*	-0.27***	0.84***	-		
11.Sosyal Kimlik	-0.10	0.25***	0.07	0.10	0.11	0.14***	-0.01	0.01	0.83***	0.52***	-	
12.Kolektif Kimlik	0.01	0.21***	0.04	-0.02	0.03	0.14***	-0.06	-0.05	0.87***	0.56***	0.66***	-

Not. n = 256, VAÖ: Vücut Algısı Ölçeği, KÖ: Kimlik Ölçeği, * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

Tablo 3 incelendiğinde, yaş ile gerginlik-anksiyete ($r = -0.14$, $p < .05$), depresyon-keder ($r = -0.16$, $p < .05$), öfke-saldırganlık ($r = -0.23$, $p < .001$), yorgunluk-atalet ($r = -0.19$, $p < .01$), konfüzyon ($r = -0.15$, $p < .05$) arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ancak yaş ile toplam VAÖ, dinçlik-

aktivite, toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > .05$).

Vücut algısı ölçeği (VAÖ) ile gerginlik-anksiyete ($r = -0.14, p < .05$), depresyon-keder ($r = -0.16, p < .05$), yorgunluk-atalet ($r = -0.19, p < .001$) ve konfüzyon ($r = -0.20, p < .01$) arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Vücut algısı ölçeği (VAÖ) ile dinçlik-aktivite ($r = 0.15, p < .05$), toplam kö ($r = 0.26, p < .001$), kişisel kimlik ($r = 0.22, p < .001$), sosyal kimlik ($r = 0.25, p < .001$) ve kolektif kimlik ($r = 0.21, p < .001$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ancak vücut algısı ölçeği (VAÖ) ile öfke-saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > .05$).

Gerginlik-anksiyete ile Toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > .05$).

Depresyon-keder ile kişisel kimlik ($r = -0.25, p < .001$) arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ancak depresyon-keder ile toplam KÖ, sosyal kimlik ve kolektif kimlik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > .05$).

Öfke-saldırganlık ile kişisel kimlik ($r = -0.12, p < .05$) arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ancak öfke-saldırganlık ile Toplam KÖ, sosyal kimlik ve kolektif kimlik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > .05$).

Dinçlik-aktivite ile Toplam KÖ ($r = 0.22, p < .001$), kişisel kimlik ($r = 0.26, p < .001$), sosyal kimlik ($r = 0.14, p < .001$) ve kolektif kimlik ($r = 0.14, p < .001$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Yorgunluk-atalet ile kişisel kimlik ($r = -0.15, p < .05$) arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ancak yorgunluk-atalet ile Toplam KÖ, sosyal kimlik ve kolektif kimlik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > .05$).

Konfüzyon ile Toplam KÖ ($r = -0.13, p < .05$) ve kişisel kimlik ($r = -0.27, p < .001$) arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Ancak konfüzyon ile sosyal kimlik ve kolektif kimlik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > .05$).

Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) Puan Ortalamalarının Grup Değişkenine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için bağımsız örneklemeler için t-testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Dövmesi olan ve olmayan grupların Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) puan ortalamalarına ilişkin t-testi sonuçları

Değişkenler	Dövmesi Olan Grup ($n = 165$)		Dövmesi Olmayan Grup ($n = 100$)		T	p	Cohen's d
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.			
Toplam VAÖ	157.40	27.89	154.73	25.63	0.78	0.437	0.10
Gerginlik-anksiyete	14.67	5.85	17.30	6.49	-3.39	<0.001	-0.43
Depresyon-keder	16.55	11.06	20.82	12.54	-2.89	0.004	-0.37
Öfke-saldırganlık	15.94	9.43	19.86	10.52	-3.14	0.002	-0.40
Dinçlik-aktivite	18.81	5.60	18.55	5.55	0.37	0.713	0.05
Yorgunluk-atalet	9.50	5.90	11.91	6.36	-3.13	0.002	-0.40
Konfüzyon	9.39	4.83	11.18	5.03	-2.87	0.004	-0.36
Toplam KÖ	86.34	18.22	90.78	17.02	-1.97	0.050	-0.25
Kişisel Kimlik	38.77	7.65	39.41	8.10	-0.65	0.519	-0.08
Sosyal Kimlik	23.01	6.37	23.61	5.38	-0.78	0.434	-0.10
Kolektif Kimlik	24.56	7.30	27.76	6.75	-3.56	<0.001	-0.45

Not. VAÖ: Vücut Algısı Ölçeği, KÖ: Kimlik Ölçeği

Tablo 4 incelendiğinde, vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların *gerginlik-anksiyete* puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak

anlamli bir fark bulunmuştur [$t_{(263)} = -3.39, p < 0.001, d = -0.43$]. Vücutunda dövme olan katılımcıların gerginlik-anksiyete puan ortalaması (Ort. = 14.67, Ss = 5.85) vücutunda dövme olmayan katılımcıların puan ortalamasından daha düşük (Ort. = 17.30, Ss = 6.49) bulunmuştur.

Vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların *depresyon-keder* puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$t_{(263)} = -2.89, p < 0.01, d = -0.37$]. Vücutunda dövme olan katılımcıların *depresyon-keder* puan ortalaması (Ort. = 16.55, Ss = 11.06) vücutunda dövme olmayan katılımcıların puan ortalamasından daha düşük (Ort. = 20.82, Ss = 12.54) bulunmuştur.

Vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların *öfke-saldırganlık* puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$t_{(263)} = -3.14, p < 0.01, d = -0.40$]. Vücutunda dövme olan katılımcıların *öfke-saldırganlık* puan ortalaması (Ort. = 15.94, Ss = 9.43) vücutunda dövme olmayan katılımcıların puan ortalamasından daha düşük (Ort. = 19.86, Ss = 10.52) bulunmuştur.

Vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların *yorgunluk-atalet* puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$t_{(263)} = -3.13, p < 0.01, d = -0.40$]. Vücutunda dövme olan katılımcıların *yorgunluk-atalet* puan ortalaması (Ort. = 9.50, Ss = 5.94) vücutunda dövme olmayan katılımcıların puan ortalamasından daha düşük (Ort. = 11.91, Ss = 6.36) bulunmuştur.

Vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların *konfüzyon* puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$t_{(263)} = -2.87, p < 0.01, d = -0.36$]. Vücutunda dövme olan katılımcıların *konfüzyon* puan ortalaması (Ort. = 9.39, Ss = 4.83) vücutunda dövme olmayan katılımcıların puan ortalamasından daha düşük (Ort. = 11.18, Ss = 5.03) bulunmuştur.

Vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların *kolektif kimlik* puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$t_{(263)} = -3.56, p < 0.001, d = -0.45$]. Vücutunda dövme olan katılımcıların *kolektif kimlik* puan ortalaması (Ort. = 24.56, Ss = 7.30) vücutunda dövme olmayan katılımcıların puan ortalamasından daha düşük (Ort. = 27.76, Ss = 6.75) bulunmuştur.

Vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların *Toplam VAÖ*, *dinçlik-aktivite*, *Toplam KÖ*, *kişisel kimlik* ve *sosyal kimlik puan ortalamaları* arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Cinsiyete göre katılımcıların Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tespit etmek için bağımsız örneklem için t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Cinsiyet değişkenine göre Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) sıra ortalamalarına ilişkin bağımsız örneklem için t testi sonuçları

Değişkenler	Kadın (n = 96)		Erkek (n = 169)		t	p	Cohen's d
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.			
Toplam VAÖ	152.23	28.26	158.76	26.11	-1.90	0.059	-0.24
Gerginlik-anksiyete	17.08	5.55	14.85	6.45	2.85	0.005	0.37
Depresyon-keder	22.57	12.61	15.67	10.56	4.75	<0.001	0.61
Öfke-saldırganlık	20.16	10.06	15.86	9.68	3.42	<0.001	0.44
Dinçlik-aktivite	17.94	5.59	19.15	5.53	-1.70	0.090	-0.22
Yorgunluk-atalet	12.32	5.86	9.32	6.10	3.91	<0.001	0.50
Konfüzyon	12.35	5.02	8.77	4.46	6.00	<0.001	0.77
Toplam KÖ	86.25	20.49	89.02	16.19	-1.21	0.226	-0.16
KişiselKimlik	37.42	9.29	39.92	6.71	-2.53	0.012	-0.32
SosyalKimlik	22.61	6.39	23.59	5.78	-1.27	0.204	-0.16
KolektifKimlik	26.22	7.40	25.51	7.17	0.77	0.445	0.10

Not. VAÖ: VücutAlgısıÖlçeği, KÖ: KimlikÖlçeği

Tablo 5 incelendiğinde, cinsiyete göre *gerginlik-anksiyete* puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir [$t_{(263)} = 2.85$, $p < 0.01$, $d = 0.37$].

Kadınların *gerginlik-anksiyete* puan ortalaması (*Ort.* = 17.08, *Ss* = 5.55) erkeklerin puan ortalamasından daha yüksek (*Ort.* = 14.85, *Ss* = 6.45) bulunmuştur.

Cinsiyete göre *depresyon-keder* puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir [$t_{(263)} = 4.75, p < 0.001, d = 0.61$]. Kadınların *depresyon-keder* puan ortalaması (*Ort.* = 22.57, *Ss* = 12.61) erkeklerin puan ortalamasından daha yüksek (*Ort.* = 15.67, *Ss* = 10.56) bulunmuştur.

Cinsiyete göre *öfke-saldırganlık* puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir [$t_{(263)} = 3.42, p < 0.001, d = 0.44$]. Kadınların *öfke-saldırganlık* puan ortalaması (*Ort.* = 20.16, *Ss* = 10.06) erkeklerin puan ortalamasından daha yüksek (*Ort.* = 15.86, *Ss* = 9.68) bulunmuştur.

Cinsiyete göre *yorgunluk-atalet* puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir [$t_{(263)} = 3.91, p < 0.001, d = 0.50$]. Kadınların *yorgunluk-atalet* puan ortalaması (*Ort.* = 12.32, *Ss* = 5.86) erkeklerin puan ortalamasından daha yüksek (*Ort.* = 9.32, *Ss* = 6.10) bulunmuştur.

Cinsiyete göre *konfüzyon* puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir [$t_{(263)} = 6.00, p < 0.001, d = 0.77$]. Kadınların *konfüzyon* puan ortalaması (*Ort.* = 12.35, *Ss* = 5.02) erkeklerin puan ortalamasından daha yüksek (*Ort.* = 8.77, *Ss* = 4.46) bulunmuştur.

Cinsiyete göre *kişisel kimlik* puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir [$t_{(263)} = -2.53, p < 0.05, d = -0.32$]. Kadınların *kişisel kimlik* puan ortalaması (*Ort.* = 37.42, *Ss* = 9.29) erkeklerin puan ortalamasından daha düşük (*Ort.* = 39.92, *Ss* = 6.71) bulunmuştur.

Cinsiyete göre *toplam VAÖ, dinçlik-aktivite, toplam KÖ, sosyal kimlik ve kolektif kimlik* puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı gözlenmiştir ($p > .05$).

Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) Sıra Ortalamalarının Dövmenin Görünürlüğü Değişkenine Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Gruplardaki kişi sayısı 30'un altında olduğu durumlarda iki kategorili olan değişkenler için Mann Whitney U testi, 3 veya daha fazla kategorili olan değişkenler için Kruskal Wallis analizi yapılmıştır. Ayrıca, Kruskal Wallis testi anlamlı olduğu durumlarda farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Vücuttaki dövmenin görünür bir yerde olup olmaması durumuna göre katılımcıların Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tespit etmek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Dövmenin görünürlüğü değişkenine göre Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) sıra ortalamalarına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları

Değişken	Sıralar Ortalaması		U	z	p
	Evet (n = 139)	Hayır (n = 26)			
Toplam VAÖ	83.13	82.33	1789.50	-0.08	0.938
Gerginlik- anksiyete	85.57	69.27	1450.00	-1.60	0.110
Depresyon-keder	81.71	89.90	1627.50	-0.80	0.422
Öfke- saldırganlık	83.66	79.48	1715.50	-0.41	0.682
Dinçlik-aktivite	83.27	78.40	1687.50	-0.48	0.631
Yorgunluk-atalet	82.77	84.23	1775.00	-0.14	0.886
Konfüzyon	80.62	95.75	1475.50	-1.49	0.137
Toplam KÖ	86.34	65.15	1343.00	-2.08	0.038
Kişisel Kimlik	85.20	71.23	1501.00	-1.37	0.171
Sosyal Kimlik	87.42	59.35	1192.00	-2.75	0.006
Kolektif Kimlik	85.15	71.50	1508.00	-1.34	0.180

Tablo 6 incelendiğinde, dövmenin görünürlüğü değişkenine göre Kimlik Ölçeği toplam sıra ortalamaları ($Z = -2.08, p < 0.05$) ve bu ölçeğin alt boyutu olan Sosyal Kimlik sıra ortalamaları ($Z = -2.75, p < 0.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur.

Dövmesi görünür yerde olan grubun Kimlik Ölçeği sıra ortalamaları (*Sıra Ort.* = 86.33) dövmesi görünür yerde olmayan grubun sıra ortalamalarından (*Sıra Ort.* = 65.15) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Dövmesi görünür yerde olan grubun Sosyal Kimlik alt boyutu sıra ortalamaları (*Sıra Ort.* = 87.42) görünür yerde olmayan grubun sıra ortalamalarından (*Sıra Ort.* = 59.35) anlamlı olarak daha düşük olduğu bulunmuştur.

Dövmenin görünürlüğü değişkenine göre toplam VAÖ, Gerginlik-Anksiyete, Depresyon-Keder, Öfke-Saldırganlık, Dinçlik-Aktivite, Yorgunluk-Atalet, Konfüzyon, kişisel kimlik ve kolektif kimlik sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$)

Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) Sıra Ortalamalarının Pişmanlık Durumu Değişkenine Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Gruplardaki kişi sayısı 30'un altında olduğu durumlarda iki kategorili olan değişkenler için Mann Whitney U testi, 3 veya daha fazla kategorili olan değişkenler için Kruskal Wallis analizi yapılmıştır. Ayrıca, Kruskal Wallis testi anlamlı olduğu durumlarda farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Dövme yaptığı için pişman olup olmama durumuna göre katılımcıların Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tespit etmek için Whitney U testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Pişmanlık durumuna göre Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) sıra ortalamalarına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları

Değişken	Sıralar Ortalaması		U	z	p
	Evet (n = 15)	Hayır (n = 150)			
Toplam VAÖ	72.37	84.06	965.50	-0.90	0.366
Gerginlik-anksiyete	99.93	81.31	871.00	-1.44	0.149
Depresyon-keder	91.57	82.14	996.50	-0.73	0.466
Öfke-saldırganlık	92.93	82.01	976.00	-0.85	0.398
Dinçlik-aktivite	69.60	83.80	924.00	-1.11	0.269
Yorgunluk-atalet	94.40	81.86	954.00	-0.97	0.332
Konfüzyon	82.00	83.10	1110.00	-0.09	0.932
Toplam KÖ	66.90	84.61	883.50	-1.37	0.171
Kişisel Kimlik	63.80	84.92	837.00	-1.64	0.102
Sosyal Kimlik	75.00	83.80	1005.00	-0.68	0.496
Kolektif Kimlik	67.90	84.51	898.50	-1.29	0.199

Tablo 7 incelendiğinde, pişmanlık durumu değişkenine göre toplam VAÖ ve bu ölçeğin alt boyutları olan Gerginlik-Anksiyete, Depresyon-Keder, Öfke-Saldırganlık, Dinçlik-Aktivite, Yorgunluk-Atalet, Konfüzyon, toplam KÖ ve bu ölçeğin alt ölçeklerinden olan Sosyal Kimlik, Kişisel Kimlik ve Kolektif Kimlik sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) Sıra Ortalamalarının Dövme Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Gruplardaki kişi sayısı 30'un altında olduğu durumlarda iki kategorili olan değişkenler için Mann Whitney U testi, 3 veya daha fazla kategorili olan değişkenler için Kruskal Wallis analizi yapılmıştır. Ayrıca, Kruskal Wallis testi anlamlı olduğu durumlarda farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Dövme sayısına göre katılımcıların Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tespit etmek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8 ve Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 8. VAÖ, DP ve KÖ sıra ortalamalarının dövme sayısına göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis sonuçları

	Dövme Sayısı	N	Sıra Ort.	χ^2	df	p	Fark
Toplam VAÖ	1 dövme ^a	54	83.08	10.28	4	0.036	e>b,c
	2 dövme ^b	31	68.55				
	3 dövme ^c	16	62.19				
	4 dövme ^d	13	88.92				
	5 ve daha fazla ^e	51	96.72				
Gerginlik-anksiyete	1 dövme	54	78.06	3.79	4	0.435	
	2 dövme	31	74.53				
	3 dövme	16	84.31				
	4 dövme	13	83.04				
	5 ve daha fazla	51	92.95				
Depresyon-keder	1 dövme	54	83.55	1.74	4	0.783	
	2 dövme	31	86.56				
	3 dövme	16	90.22				
	4 dövme	13	68.77				
	5 ve daha fazla	51	81.62				
Öfke-saldırganlık	1 dövme	54	77.44	2.29	4	0.682	
	2 dövme	31	79.82				
	3 dövme	16	85.56				
	4 dövme	13	80.23				
	5 ve daha fazla	51	90.72				
Dinçlik-aktivite	1 dövme ^a	54	76.31	12.26	4	0.016	e>a,b,c
	2 dövme ^b	31	73.65				
	3 dövme ^c	16	59.59				
	4 dövme ^d	13	94.65				
	5 ve daha fazla ^e	51	98.34				
Yorgunluk-atalet	1 dövme	54	77.46	2.18	4	0.704	
	2 dövme	31	84.21				
	3 dövme	16	97.16				
	4 dövme	13	82.46				
	5 ve daha fazla	51	83.82				
Konfüzyon	1 dövme	54	78.32	1.33	4	0.856	
	2 dövme	31	80.71				
	3 dövme	16	91.34				
	4 dövme	13	86.08				
	5 ve daha fazla	51	85.94				

Tablo 9. VAÖ, DP ve KÖ sıra ortalamalarının dövme sayısına göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis sonuçları (Devamı)

	Dövme Sayısı	N	Sıra Ort.	χ^2	df	p	Fark
Toplam KÖ	1 dövme	54	80.63	2.94	4	0.568	-
	2 dövme	31	88.77				
	3 dövme	16	67.88				
	4 dövme	13	77.62				
	5 ve daha fazla	51	88.12				
Kişisel Kimlik	1 dövme	54	85.42	4.50	4	0.342	-
	2 dövme	31	87.13				
	3 dövme	16	62.22				
	4 dövme	13	72.00				
	5 ve daha fazla	51	87.25				
Sosyal Kimlik	1 dövme	54	76.46	3.53	4	0.473	-
	2 dövme	31	83.50				
	3 dövme	16	73.09				
	4 dövme	13	86.38				
	5 ve daha fazla	51	91.86				
Kolektif Kimlik	1 dövme	54	78.77	2.10	4	0.717	-
	2 dövme	31	92.71				
	3 dövme	16	77.78				
	4 dövme	13	77.88				
	5 ve daha fazla	51	84.52				

Tablo 8 ve Tablo 9 incelendiğinde, dövme sayısına göre toplam VAÖ sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = 10.28$, $p < 0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U analizi sonuçlarına göre, dövme sayısı 5 veya daha fazla olan grubun sıra ortalamaları (*Sıra Ort.* = 96.72) dövme sayısı 2 (*Sıra Ort.* = 68.55) ve 3 (*Sıra Ort.* = 62.19) olan grupların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Dövme sayısına göre toplam Dinçlik-Aktivite sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = 12.26$, $p < 0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U analizi sonuçlarına göre, dövme sayısı 5 veya daha fazla olan grubun sıra ortalamaları (*Sıra Ort.* = 98.34),

dövme sayısı 1 (*Sıra Ort.* = 76.31), 2 (*Sıra Ort.* = 73.65) ve 3 (*Sıra Ort.* = 59.59) olan grupların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Pişmanlık durumu değişkenine göre VAÖ'nün alt boyutları olan Gerginlik-Anksiyete, Depresyon-Keder, Öfke-Saldırganlık, Yorgunluk-Atalet, Konfüzyon, toplam KÖ ve bu ölçeğin alt ölçeklerinden olan Sosyal Kimlik, Kişisel Kimlik ve Kolektif Kimlik sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) Sıra Ortalamalarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Gruplardaki kişi sayısı 30'un altında olduğu durumlarda iki kategorili olan değişkenler için Mann Whitney U testi, 3 veya daha fazla kategorili olan değişkenler için Kruskal Wallis analizi yapılmıştır. Ayrıca, Kruskal Wallis testi anlamlı olduğu durumlarda farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Eğitim durumuna göre katılımcıların Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP) ve Kimlik Ölçeği (KÖ) sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tespit etmek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 10 ve Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 10. VAÖ, DP ve KÖ sıra ortalamalarının eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis sonuçları

	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	χ^2	df	p	Fark
Toplam VAÖ	İlköğretim ^a	22	142.75	4.42	3	0.219	
	Lise ^b	73	145.03				
	Lisans ^c	140	123.76				
	Lisansüstü ^d	30	139.72				
Gerginlik-anksiyete	İlköğretim ^a	22	170.05	9.52	3	0.023	a>c,d
	Lise ^b	73	140.61				
	Lisans ^c	140	127.22				
	Lisansüstü ^d	30	109.68				
Depresyon-keder	İlköğretim ^a	22	215.70	34.77	3	<0.001	a>b,c,d b>c
	Lise ^b	73	143.33				
	Lisans ^c	140	118.61				
	Lisansüstü ^d	30	110.30				
Öfke-saldırganlık	İlköğretim ^a	22	201.55	22.57	3	<0.001	a>b,c,d
	Lise ^b	73	138.75				
	Lisans ^c	140	124.10				
	Lisansüstü ^d	30	110.25				
Dinçlik-aktivite	İlköğretim ^a	22	112.95	5.97	3	0.113	
	Lise ^b	73	126.58				
	Lisans ^c	140	142.47				
	Lisansüstü ^d	30	114.08				
Yorgunluk-atalet	İlköğretim ^a	22	188.48	15.10	3	0.002	a>b,c,d
	Lise ^b	73	139.00				
	Lisans ^c	140	124.80				
	Lisansüstü ^d	30	115.98				
Konfüzyon	İlköğretim ^a	22	198.57	24.83	3	<0.001	a>b,c,d b>c
	Lise ^b	73	147.01				
	Lisans ^c	140	119.38				
	Lisansüstü ^d	30	114.37				

Not. VAÖ: Vücut Algısı Ölçeği, DP: Duygudurumları Profili

Tablo 11. VAÖ, DP ve KÖ sıra ortalamalarının eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis sonuçları (Devamı)

	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	χ^2	df	p	Fark
Toplam KÖ	İlköğretim ^a	22	102.55	3.79	3	0.285	
	Lise ^b	73	135.97				
	Lisans ^c	140	135.79				
	Lisansüstü ^d	30	135.12				
Kişisel Kimlik	İlköğretim ^a	22	73.80	15.11	3	0.002	b,c,d>a
	Lise ^b	73	132.53				
	Lisans ^c	140	141.91				
	Lisansüstü ^d	30	135.97				
Sosyal Kimlik	İlköğretim ^a	22	139.82	0.25	3	0.970	
	Lise ^b	73	134.16				
	Lisans ^c	140	131.68				
	Lisansüstü ^d	30	131.32				
Kolektif Kimlik	İlköğretim ^a	22	126.64	1.47	3	0.689	
	Lise ^b	73	142.10				
	Lisans ^c	140	129.64				
	Lisansüstü ^d	30	131.23				

Tablo 10 ve Tablo 11 incelendiğinde, eğitim durumu değişkenine göre Gerginlik-Anksiyete sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = 9.52$, $p < 0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U analizi sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu olan grubun sıra ortalamaları (*Sıra Ort.* = 170.05) lisans (*Sıra Ort.* = 127.22) ve lisansüstü (*Sıra Ort.* = 109.68) mezunu olan grupların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Eğitim durumu değişkenine göre Depresyon-Keder sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = 34.72$, $p < 0.001$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U analizi sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu olan grubun sıra ortalamaları (*Sıra Ort.* = 215.70) lise (*Sıra Ort.* = 143.33), lisans (*Sıra Ort.* = 118.61) ve lisansüstü (*Sıra Ort.* = 110.30) mezunu olan grupların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun yanında, lise mezunu olan grubun sıra ortalamaları (*Sıra Ort.* =

143.33) lisans (*Sıra Ort.*= 118.61) mezunu olan grupların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Eğitim durumu değişkenine göre Öfke-Saldırganlık sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = 22.57, p < 0.001$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U analizi sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu olan grubun sıra ortalamaları (*Sıra Ort.*= 201.55) lise (*Sıra Ort.*= 138.75), lisans (*Sıra Ort.*= 124.10) ve lisansüstü (*Sıra Ort.*= 110.25) mezunu olan grupların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Eğitim durumu değişkenine göre Yorgunluk-Atalet sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = 15.10, p < 0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U analizi sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu olan grubun sıra ortalamaları (*Sıra Ort.*= 188.48) lise (*Sıra Ort.*= 139.00), lisans (*Sıra Ort.*= 124.80) ve lisansüstü (*Sıra Ort.*= 115.98) mezunu olan grupların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Eğitim durumu değişkenine göre Konfüzyon sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = 24.83, p < 0.001$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U analizi sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu olan grubun sıra ortalamaları (*Sıra Ort.*= 198.57) lise (*Sıra Ort.*= 147.01), lisans (*Sıra Ort.*= 119.38) ve lisansüstü (*Sıra Ort.*= 114.37) mezunu olan grupların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun yanında, lise mezunu olan grubun sıra ortalamaları (*Sıra Ort.*= 147.01) lisans (*Sıra Ort.*= 119.38) mezunu olan grupların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Eğitim durumu değişkenine göre Kişisel Kimlik sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = 15.11, p < 0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U analizi sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu olan grubun sıra ortalamaları (*Sıra Ort.*= 73.80) lise (*Sıra Ort.*= 132.53), lisans (*Sıra Ort.*= 141.91) ve lisansüstü (*Sıra Ort.*= 135.97) mezunu olan grupların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha düşük olduğu bulunmuştur.

TARTIŞMA

Araştırma bulgularımıza göre yaş ile gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, yaş ile gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, konfüzyon arasındaki negatif yönlü anlamlı ilişki araştırma bulgularımızla uyumludur (Barrick ve ark., 1989; Charles ve ark., 2001; Stacey ve Gatz, 1991; Kessler ve Staudinger, 2009; Heckhausen, Dixon ve Baltes, 1989; Lineweaver ve Hertzog, 1998; Carstensen, 1995; Scheibe ve Blanchard-Fields, 2009; Kunzmann, Little ve Smith, 2000). Literatür incelendiğinde yaş ilerledikçe olumsuz duygulanımın azaldığını göstermektedir (Barrick ve ark., 1989; Charles ve ark., 2001; Stacey ve Gatz, 1991). Bu bulgular, yaş artıkça daha düşük uyarılma olumlu etki ve daha az olumsuz etki yaşadıklarını bildiren yeni kanıtlarla daha da nitelendirilmiştir (Kessler ve Staudinger, 2009; Heckhausen, Dixon ve Baltes, 1989; Lineweaver ve Hertzog, 1998). Yaşam doyumu yaşla birlikte sabit kalır (Diener ve Suh, 1998) ve artan yaş, fonksiyonel sağlık sınırlamaları kontrol edildiğinde yüksek olumlu etki ve düşük olumsuz etki ile ilişkilidir (Kunzmann, Little ve Smith, 2000). Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, yaş ile gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, konfüzyon arasındaki negatif yönlü anlamlı ilişki araştırma bulgularımızla uyumludur.

Araştırma bulgularımıza göre yaş ile toplam VAÖ arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, yaş ile vücut algı arasındaki ilişki araştırma bulgularımızla uyumludur (Sarıkadioğlu, 2016; Ben Towin, 1994; Guaraldi ve ark. 1995). Sarıkadioğlu (2016) yaptığı araştırmada yaş ile vücut algı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını gözlemlemiştir. 13 ile 65 yaşları arasındaki kadınlardan oluşan geniş bir örnekleme vücut algılarının yaşa göre değişmediği görülmüştür (Ben Towin, 1994). Yaş ile vücut algısı arasındaki ilişkinin sınırlı olduğuna dair araştırma bulgularımıza benzer bazı araştırmalar mevcuttur. Guaraldi ve ark. (1995)'nin farklı yaş grubundan kadınlarla vücut algıları ve memnuniyetsizlikleri üzerine yaptığı araştırmada yaş değişkeninin vücut algısı üzerinde sınırlı etkisinin olduğunu gözlemlemiştir. Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, yaş ile vücut algı arasındaki ilişki araştırma bulgularımızla uyumludur.

Araştırma bulgularımıza göre yaş ile toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, yaş ile Toplam KÖ, Kişisel Kimlik, Sosyal Kimlik, Kolektif Kimlik arasındaki ilişki araştırma bulgularımızla uyumlu değildir (Hardie, 2009; Nezlek ve Smith, 2005; Tanti ve ark., 2008). Genel olarak yaşlandıkça bireysel kimlik duygusunun azaldığını, kolektif kimlik duygusununsa arttığını göstermektedir. Hardie (2009) bir araştırmasında, bireysel kimlik duygusunun yaşlandıkça zayıfladığını, kolektif kimlik duygusununsa yaşlandıkça güçlendiğini ortaya koymuştur. Bu bulguyu, genç insanların kendi bağımsızlıklarını elde etmekle ilgilenirken, bağımsızlığı tatmış olan daha yaşlı yetişkinlerin diğerleriyle karşılıklı bağımlılıklarını kabullenmeye başladıkları biçiminde yorumlamıştır. Ergenlerle yapılan bir çalışmada, ergenler için toplumsal kimliğin kendilerinden daha genç ve daha yaşlı olanlarda olduğundan anlamlı olarak daha önemli olduğu gösterilmiştir (Nezlek ve Smith, 2005). Tanti ve ark. (2008) ergenlerle yaptıkları bir çalışmada, ergenliğin son dönemindekilerde kolektif ve bireysel kimliğin daha belirgin olduğu ortaya konulmuştur. Bireysel kimliğin, kolektif kimlikle karşılaştırıldığında, tüm yaş gruplarında daha belirgin ve önemli olduğu, bireysel kimliğin yaş ilerledikçe öneminden kaybetmediği görülmüştür. İlişkili diğer araştırmalar, gençlerin yaşları arttıkça bağımlı kimlik boyutlarından aldıkları puanların düştüğünü göstermektedir (Demir, 2009). Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, yaş ile Toplam KÖ, Kişisel Kimlik, Sosyal Kimlik, Kolektif Kimlik arasındaki ilişki araştırma bulgularımızla uyumlu değildir.

Araştırma bulgularımıza göre cinsiyetin ana etkisinin gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir. Kadınların gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon puan ortalaması erkeklerin puan ortalamasından daha yüksek bulunmuştur. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, cinsiyet ile gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon arasındaki ilişki araştırma bulgularımızla uyumludur (Steiner ve ark., 2003; Butler ve Nolen-Hoeksema, 1994; Monteagudo ve diğerleri, 2013; Soares, 2013; Nolen-Hoeksema ve Jackson, 2001). Kadınlarda klinik duygudurum bozukluklarının yaşam boyu yaygınlığının erkeklerinkinin yaklaşık iki katı olduğu (Steiner ve ark.,

2003) göz önüne alındığında, kadınların daha olumsuz duygudurum profilleri için anlamlı olarak fazla temsil edildiği bulgusu şaşırtıcı değildir ve profillerin tahmini geçerliliği için destek sunar. Klinik altı olumsuz duygudurum da kadınlar arasında erkeklerden daha yaygındır (Butler ve Nolen-Hoeksema, 1994; Monteagudo ve diğerleri, 2013) ve hormonal aktivitede cinsiyet farklılıkları (Soares, 2013) ve rüminasyon (Nolen-Hoeksema ve Jackson, 2001) kadınlar arasında olumsuz duygudurum profillerinin daha yüksek yaygınlığını açıklamak için mekanizmalar olarak önerilmiştir. Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, cinsiyet ile gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon arasındaki ilişki araştırma bulgularımızla uyumludur.

Araştırma bulgularımıza göre cinsiyetin ana etkisinin kişisel kimlik için istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir. Kadınların kişisel kimlik puan ortalaması erkeklerin puan ortalamasından daha düşük bulunmuştur. Cinsiyetin ana etkisinin toplam toplam KÖ, sosyal kimlik ve kolektif kimlik için istatistiksel olarak anlamlı olmadığı gözlenmiştir. Cinsiyet ve kimlikle ilgili araştırmaların sonuçlarına bakıldığında farklı bulgular ortaya konulduğu görülmektedir. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, cinsiyet ile kişisel kimlik arasındaki ilişki araştırma bulgularımızla örtüşen araştırmalar mevcuttur (Lapsley, Rice ve FitzGerald, 1990; Razmjoo, 2010). Lapsley, Rice ve FitzGerald'ın (1990) yaptığı bir araştırmada kadınların bireysel ve toplumsal kimlik puanlarının erkeklerin bireysel ve toplumsal kimlik puanlarından yüksek olduğu gözlemlenmiştir. İranlı üniversite öğrencilerinin katıldığı bir araştırmada kadın öğrencilerin kişisel kimlik ortalamalarının erkek öğrencilerin bireysel kimlik ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Razmjoo, 2010). Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, cinsiyet ile kişisel kimlik arasındaki ilişki araştırma bulgularımızla uyumludur.

Araştırma bulgularımıza göre eğitim durumu değişkenine göre gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet ve konfüzyon sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Eğitim düzeyine göre gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon puanındaki farklılıklar için yapılan Mann-Whitney U analiz

sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu olan katılımcıların gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet ve konfüzyon puan ortalaması, lise mezunu, lisans mezunu ve lisansüstü mezunu katılımcıların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Eğitim düzeyine göre belirli ruh hali profillerinin görülme sıklığına ilişkin net bir eğilim ortaya çıkmamasına rağmen literatürdeki araştırmalara bakıldığında, eğitim durumu ile gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet ve konfüzyon puan ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark araştırma bulgularımızla uyumludur (Schoeyen ve ark., 2011; Eid ve ark., 2013). Diğer sosyodemografik değişkenlerin anlamlı iç görüler sağlaması daha olası görünse de eğitim durumu ile duygudurum tepkileri arasındaki ilişkinin daha fazla araştırılması faydalı olacaktır. Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, eğitim durumu ile depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet ve konfüzyon arasındaki ilişki araştırma bulgularımızla uyumludur.

Araştırma bulgularımıza göre eğitim durumu değişkenine göre kişisel kimlik sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Eğitim düzeyine göre kişisel kimlik puanındaki farklılıklar için yapılan Mann-Whitney U analizi sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu olan katılımcıların kişisel kimlik puan ortalaması, lise mezunu, lisans mezunu ve lisansüstü mezunu katılımcıların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, eğitim durumu kişisel kimlik arasındaki ilişki araştırma bulgularımızla uyumlu değildir (Hardie, 2009; Razmjoo, 2010). Yapılan bazı araştırmalar, bireysel kimlikle eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını, ancak eğitim düzeyi arttıkça kolektif kimlik duygusunun azaldığını göstermektedir. Hardie'nin (2009) yaptığı bir araştırmaya göre kolektif kimlik ve eğitim düzeyi arasında negatif bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Aynı araştırmanın sonuçlarına bakıldığında eğitim değişkeni bireysel kimlik yönelimleriyle ilişkili bulunmamıştır. Razmjoo'nun (2010) çalışmasında, henüz üniversite öğrenimine başlamamış öğrencilerle üniversite öğrencileri kimlik yönelimleri açısından karşılaştırılmış ve henüz üniversite öğrenimine başlamamış bireylerin toplumsal ve kolektif kimlik düzeyleri üniversite öğrencilerinde olduğundan anlamlı olarak daha

yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, eğitim durumu kişisel kimlik arasındaki ilişki araştırma bulgularımızla uyumlu değildir.

Araştırma bulgularımıza göre dövme sayısına göre toplam VAÖ sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U analizi sonuçlarına göre, dövme sayısı 5 veya daha fazla olan grubun sıra ortalamaları dövme sayısı 2 ve 3 olan grupların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Dövme yaptıran bireylerin özelliklerinin incelendiği birçok çalışmada sahip olunan vücuttaki yeri, dövme sayısının sayısı gibi sonuçlar üzerinde etkisi olabileceği düşünülen bazı değişkenlerin dikkate alınmadığı görülmektedir (Brooks ve ark., 2003; Carroll ve ark., 2002; Deschesnes ve ark., 2006; Forbes, 2001; Iannaccone ve ark., 2013). Literatürdeki sınırlı bazı araştırmalara bakıldığında, dövme sayısı ile toplam VAÖ sıra ortalamaları arasındaki fark araştırma bulgularımızla uyumlu değildir. Swami (2012) 136 katılımcıyla yaptığı araştırmasında dövme sayısı, dövme yaptıran vücut bölgesi, giyinirken görünme olasılığı olup olmaması, cinsel bölgelerinde dövme olup olmaması, değişkenlerine göre vücut algıları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Araştırma bulgularımıza göre dövme sayısına göre katılımcıların gerginlik-anksiyete, depresyon, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet ve konfüzyon, toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, dövme sayısı ile gerginlik-anksiyete, depresyon, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet ve konfüzyon, toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik sıra ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaması araştırma bulgularımızla uyumludur (Yücel, 2015; Swami, 2012). Yücel (2015)'in yaptığı çalışmada dövme sayısı ile kişilik ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, dövme sayısı gerginlik-anksiyete, depresyon, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon, toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik puan ortalamaları arasındaki ilişki araştırma bulgularımızla uyumludur.

Araştırma bulgularımıza göre vücuttaki dövmenin görünür bir yerde olup olmaması durumuna göre katılımcıların toplam kimlik ölçeği ve sosyal kimlik sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Dövmesi görünür yerde olan grubun kimlik ölçeği sıra ortalamaları dövmesi görünür yerde olmayan grubun sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Dövmesi görünür yerde olan grubun sosyal kimlik alt boyutu sıra ortalamaları görünür yerde olmayan grubun sıra ortalamalarından anlamlı olarak daha düşük olduğu bulunmuştur. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, vücuttaki dövmenin görünür bir yerde olup olmaması durumuna göre katılımcıların toplam kişilik ölçeği ve sosyal kimlik sıra ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark araştırma bulgularımızla uyumludur (Diyarbakırlı, 1972; Turner, 1999; Kadioğlu, 1996). Dövmeye uygulamasının tarihi incelendiğinde, insanların yaptırdığı dövmeler ile bazen bireysel, çoğunlukla sosyal ve kolektif kimliğini ortaya koyduğu görülmektedir (Diyarbakırlı, 1972). Literatürde sosyal kimlik yönelimi grup üyeliğini ve aidiyetini içeren sosyal psikoloji kuramı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler, üye oldukları sosyal grubu dikkate alarak kendilerini tanımlar (Turner, 1999). Dövmeye, sosyal kimlik göstergesi olarak da birçok alt grup tarafınca kullanılmıştır (Kadioğlu Çevik, 1996). Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, vücuttaki dövmenin görünür bir yerde olup olmaması durumuna göre katılımcıların kimlik ölçeği ve sosyal kimlik puan ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark araştırma bulgularımızla uyumludur.

Araştırma bulgularımıza göre vücuttaki dövmenin görünür bir yerde olup olmaması durumuna göre katılımcıların toplam VAÖ, gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, dinçlik-aktivite, yorgunluk-atalet, konfüzyon, kişisel kimlik ve kolektif kimlik sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, vücuttaki dövmenin görünür bir yerde olup olmaması durumuna göre katılımcıların bireysel kimlik ve Toplam VAÖ sıra ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaması araştırma bulgularımızla uyumlu değildir. Fakat vücuttaki dövmenin görünür bir yerde olup olmaması durumuna göre katılımcıların toplumsal kimlik ve sosyal kimlik sıra ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark araştırma bulgularımızla uyumludur (Yücel, 2015; Forbes, 2001; Drews, Allison ve Probst, 2000). Yücel

(2015)'in yaptığı araştırmasında katılımcıların dövme yaptırma nedenlerine incelendiğinde 'estetik nedenler' (%30,3) ve 'kendini ifade etmek' (%30,3) yüksek oranlarda ifade edilirken; 'bir alt kültürün üyesi olmak' dövme yaptırma nedenleri arasında bildirilmemiştir. Bu bulgular, Türkiye'de dövmenin bir moda unsuru ve bireysel kimliğin bir ifadesi olarak kabul edildiği ve uygulandığı söylenebilir. Forbes (2001)'in 341 üniversite öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirdiği çalışmasında dövme yaptırma nedenleri arasında estetik ve bireysel nedenlerin daha sık; sosyal nedenlerin ise daha az olduğunu ifade etmiştir. Araştırmamızda dövme yaptıran 165 katılımcının 139 (%84.2)'u dövmesinin görünür olması estetik ve bireysel nedenlerden dövme yaptırdıklarını ortaya koymaktadır. Drews, Allison ve Probst (2000), 235 üniversite öğrencisi katılımı ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında dövmeli erkeklerin, dövmeli olmayan erkekler ile karşılaştırıldığında, kendilerini daha çekici bulduklarını ifade etmişlerdir. Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, vücuttaki dövmenin görünür bir yerde olup olmaması durumuna göre katılımcıların bireysel kimlik ve Toplam VAÖ sıra ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaması araştırma bulgularımızla uyumlu değildir. Fakat vücuttaki dövmenin görünür bir yerde olup olmaması durumuna göre katılımcıların toplumsal kimlik ve sosyal kimlik sıra ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark araştırma bulgularımızla uyumludur.

Araştırma bulgularımıza göre dövme yaptığı için pişman olup olmama durumuna göre katılımcıların toplam VAÖ, gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, dinçlik-aktivite, yorgunluk-atalet, konfüzyon, toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, dövme yaptığı için pişman olup olmama durumuna göre katılımcıların toplam VAÖ, gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, dinçlik-aktivite, yorgunluk-atalet, konfüzyon, toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik sıra ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaması araştırma bulgularımızla uyumlu değildir (Swami, 2012; Yücel, 2015; Preti ve ark, 2006; Tiggemann ve Golder, 2006; Tiggemann ve Hopkins, 2011). Bireylerin dövmeyle sağladıkları psikolojik etkilerinin olumlu özelliklerine bakıldığında birçok araştırmada dövmeden pişmanlık düzeylerinin düşük olduğu gözlemlenmiştir (Swami, 2012; Yücel, 2015) Preti ve ark.

(2006) dövmelelerin, psikopatolojinin bir belirleyicisi olmaktan çok bireyin kimliğini gösterme arzusu olarak görülmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Dövmeli bireylerin dövmesiz bireylere göre daha yüksek eşsizlik İhtiyaçları olduğunu gösteren önceki çalışmaları da doğrulamaktadır (Tiggemann ve Golder, 2006; Tiggemann ve Hopkins, 2011; Swami, 2012). Genel olarak bu sonuçlar, dövmelelerin artık kendini ifade etme veya kimlik oluşturma aracı olarak kullanıldığı fikrini desteklemektedir. Spesifik olarak, bedenın giderek metalaştığı toplumlarda, dövmeleler bazı bireylere kendini farklı olarak işaretleme ve böylece gelişmiş bir benzersizlik algısı kazanma fırsatı verebilir (Swami, 2011). Başka bir deyişle, dövmeleler artık bireylerin özellikle görünüm alanında benzersiz kimlikler geliştirebilecekleri önemli bir araç olabilir (Tiggemann ve Hopkins, 2011). Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, dövme yaptığı için pişman olup olmama durumuna göre katılımcıların toplam VAÖ, gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, dinçlik-aktivite, yorgunluk-atalet, konfüzyon, toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik sıra ortalamaları arasındaki istatıksel olarak anlamlı fark bulunmaması araştırma bulgularımızla uyumlu değildir.

Araştırma bulgularımıza göre vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların Toplam VAÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların toplam VAÖ puan ortalamaları arasındaki istatıksel olarak anlamlı fark araştırma bulgularımızla uyumlu araştırmalar mevcuttur (Yücel, 2015) fakat genel olarak araştırma bulgularımızla uyumlu olmayan çalışmalar mevcuttur (Drews, Allison ve Probst, 2000; Mosher, Oliver ve Dolgan, 1967; Tiggeman ve Golder, 2006; Swami ve ark. 2011; Swami, 2012). Yücel (2015)'in yaptığı çalışmada dövme yaptırap yaptırmama değişkenine göre örneklem gruplarının vücut algı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Drews, Allison ve Probst (2000), 235 üniversite öğrencisi ile yürüttükleri çalışmalarında; dövmeli erkeklerin, dövmeli olmayan yaşlıları ile karşılaştırıldığında, kendilerini daha çekici bulduklarını bildirmişlerdir. Mosher, Oliver ve Dolgan (1967) 62 mahkûmun katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında; dövmeli bireylerin, dövmeli olmayan yaşlılarıyla karşılaştırıldığında, bedenleri hakkındaki daha olumlu duygular barındırdıklarını öne sürmüşlerdir. Tiggeman ve Golder (2006), dövme yaptıрма

motivasyonlarını inceledikleri araştırmalarında; 50 dövmele birey ve 50 dövmesiz bireyden oluşan katılımcıya dış görünüşe yatırım, ayırt edici dış görünüşe yatırım, benzersiz olma ihtiyacı düzeylerini değerlendirmişler; dış görünüşe yatırım puan ortalamalarının benzersiz olma ihtiyacı puanlarının daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Swami (2012), bir dövme salonuna başvuranlar arasında ilk kez dez dövme yaptıran ve dövme yaptırmayan toplam 136 erişkinin katılımı ile gerçekleştirdiği araştırmalarında, dövme yaptıran kişilerin (dövme yaptırmayanlarla kıyaslandığında) benzersiz olma ihtiyacı ve ayırt edici dış görünüşe yatırım puanlarının daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Swami ve ark. (2011) ilk kez dövme yaptıran 82 katılımcı ile gerçekleştirdikleri, dövme uygulaması sonucunda benlik (kendilik) ve beden ile ilgili tutumlardaki değişiklikleri inceleyen prospektif çalışmalarında, her iki cinsiyetteki katılımcıların dövme yaptırdıktan hemen sonra görünümlerine dair kaygı ve hoşnutsuzluklarının azaldığını; üç haftanın ardından ise bedenlerine olan beğenilerinin, ayırt edici dış görünüşe yatırımlarının, kendilerine atfettikleri benzersizliğin ve benlik değerlerinin arttığını tespit etmişlerdir. Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların toplam VAÖ puan ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark araştırma bulgularımızla uyumlu araştırma mevcuttur fakat genel olarak araştırma bulgularımızla uyumlu olmayan çalışmalar mevcuttur

Araştırma bulgularımıza göre vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Vücutunda dövme olan katılımcıların gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon puan ortalaması vücutunda dövme olmayan katılımcıların puan ortalamasından daha düşük bulunmuştur. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon puan ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark araştırma bulgularımızla uyumludur (Atkinson 2002, Favazza 1998, Stirn 2003, 2004; Wohlrab ve ark. 2007; Yücel ve Çevik, 2015). Dövme yaptırmış olmak, özellikle sigara, esrar kullanımı ve daha fazla sayıda cinsel partnerle olmak üzere belirli risk alma davranışlarıyla da bağlantılıydı. Dövme yapma ve risk alma davranışı arasındaki

ilişkiler de yetişkinler (Laumann ve Derick, 2006) ve ergenler (Brooks ve ark., 2003; Carroll ve ark., 2002; Deschesnes, Fines ve Demers, 2006; Stephens, 2003) arasında yapılan çalışmalarda da bildirilmiştir. Son yıllarda, dövmenin popülerliği hem erkekler hem de kadınlar arasında önemli ölçüde artmıştır. Popülerlikteki bu artış göz önüne alındığında, dövme yaptıranların yaygınlığı ve özellikleri son on yılda değişmiş olabilir ve dövme yaptıranın terapötik etkilerine dair araştırmalar sunulmaktadır (Atkinson 2002, Favazza 1998, Stirn 2003, 2004). Dövmenin ne olduğu o kişinin benliğinin bir yansıması, özgünlüğün bir ifadesidir. Bireyin kendini aktardığı ve başkalarına ifade ettiği bir araç görevini görmektedir. Bir grup olarak karmaşık dövmeleri gibi beden uygulamalarının tedavi edici rolüne vurgu yapılmaktadır. Bu tür uygulamalar ile bireyler kendi düşüncelerini anlatmakta, bir tür psikolojik katarsis yaşamaktadırlar. Birey kendini ifade etmek, kendi varlığını hem kendine hem de başkalarına açıklamak üzere bu uygulamalara yönelmektedir. Dövmeler bir tür bellek işlevi görmektedir. Kişiler, dövme gibi uygulamalar ile anılarını, deneyimlerini, değerlerini veya tutumlarını biriktirmektedir (Wohlrab vd., 2007). Bu açıdan dövmelerin, psikolojik travma durumunda olduğu gibi oto-terapötik gücünden söz edilmektedir. Dövme yaptırmak bedenin onarılmasında kendini iyileştirici bir etki kazandırarak önemli bir rol oynamakta ve bilinçli olarak özdenetim duygusu yaşatmaktadır (Atkinson 2002, Favazza 1998, Stirn 2003, 2004). Özellikle ergenlik döneminde yapılan dövmelerin ergenin, alışık olmadığı ve belirsiz bir konuma geçişin neden olduğu kaygı ile baş etmesini kolaylaştırıyor olabileceği ileri sürülmektedir (Yücel ve Çevik, 2015). Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon puan ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark araştırma bulgularımızla uyumludur.

Araştırma bulgularımıza göre vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların kolektif kimlik puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Vücutta dövme olan katılımcıların kolektif kimlik puan ortalaması vücutta dövme olmayan katılımcıların puan ortalamasından daha düşük bulunmuştur. Vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların toplam KÖ, kişisel kimlik ve sosyal kimlik puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, vücutta dövmenin olup

olmaması durumuna göre katılımcıların kolektif kimlik puan ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark araştırma bulgularımızla uyumlu değildir (Diyarbakır, 1972; Martin, 1977; Kadioğlu Çevik, 1996). Araştırma bulgularımızla uyumlu araştırma mevcuttur. Dövme uygulamasının tarihi incelendiğinde, insanın taşıdığı olduğu dövmeler ile bazen bireysel, sıklıkla da sosyal ve kolektif kimliğini ortaya koyduğu ve tarih süresince dövmeler kolektif kimliğin somut bir temsilcisi olmuştur (Diyarbakırlı, 1972; EgyptianTattoos, 2013; Martin, 1997; North AmericanTattoos, 2013; ThailandTattoos, 2013). Dövme, sosyal kimlik göstergesi olarak da birçok alt grup tarafından kullanılmıştır (Kadioğlu Çevik, 1996; MarshallsTattoos, 2013). Kimlik gelişiminin tarihsel sürecine bakıldığında başlangıçta kimliklerin ait olunan toplumsal gruplar (aile, aşiret, etnik grup vb.) tarafınca belirlendiğini; Rönesans’la birlikte bireysel değerlerin ön plana çıkmaya başlamasıyla, aile ve toplumdan bağımsız olarak bireysel kimliklerin önemli olmaya başladığını görmek mümkündür (Çörekçioğlu, 2005). Martin (1997), yaşamda değişen birçok şeyin aksine dövmenin kalıcılığı sebebiyle onu taşıyan birey tarafından kimliğinin aynılığı ve sürekliliğinin somut bir delili olarak görmesi ve kimlik duygusunun korunmasına hizmet ediyor olabileceğini öne sürmüştür. Her ne kadar dövme yaptırmak kimlik oluşturmada etkili olabileceği tartışılıyorsa da dövme yaptırmayanlarla arasındaki ilişkinin olmadığını tespit eden araştırmalar mevcuttur. Yücel (2015)’in yaptığı çalışmada dövme yaptırıp yaptırmama değişkenine göre örneklem gruplarının Kişisel Kimlik, Sosyal Kimlik ve Kolektif Kimlik puan ortalamaları arasında anlamlı fark tespit etmemiştir. Sonuç olarak literatürdeki araştırmalara bakıldığında, vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların kolektif kimlik puan ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark araştırma bulgularımızla uyumlu değildir.

SONUÇ

Bu araştırmada dövme yaptıran bireylerde kimlik yönelimi, duygudurumu ve beden algıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, 18-45 yaş aralığındaki 287 birey ile yürütülmüştür. Veri kaybı olmayan ölçekler değerlendirmeye dâhil edilmiş ve işaretlemeleri eksiksiz yapan 265 katılımcı çalışma grubunu oluşturmuştur. Verilerin analizinde SPSS v26 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP), Kimlik Ölçeği (KÖ) ve alt boyutlarıdır. Bağımsız değişkenleri ise dövme yapan ve yapmayan grup, cinsiyet, eğitim düzeyi, dövmenin görünürlüğü, pişmanlık durumu ve dövme sayısıdır.

Yapılan bu araştırmanın sonuçlarından birisi yaş ile gerginlik- anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulgusudur. Literatür incelendiğinde yaş ilerledikçe olumsuz duygulanımın azaldığı ifade edilmektedir. Bu sonuç literatür bilgisi ile tutarlıdır. Cinsiyetin ana etkisinin gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon istatistiksel olarak anlamlı olduğu, kadınların puan ortalaması erkeklerin puan ortalamasından daha yüksek bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde olumsuz duygudurumla ilişkilendirilmiş araştırmalarda kadınlarda daha yüksek çıkması araştırma sonucu ile tutarlıdır. Cinsiyetin ana etkisinin kişisel kimlik için de istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Burada kadınların kişisel kimlik puan ortalaması erkeklerin puan ortalamasından daha düşük olarak tespit edilmiştir. Cinsiyetin ana etkisinin toplam KÖ, sosyal kimlik ve kolektif kimlik için ise anlamlı bir sonuca ulaşılmamıştır. Eğitim düzeyinin gerginlik- anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak fark olduğu bulunmuştur. İlköğretim mezunu olan katılımcıların gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon sıra ortalaması, lise mezunu, lisans mezunu ve lisansüstü mezunu katılımcıların sıra ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyinin kişisel kimlik sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. İlköğretim mezunu olan katılımcıların kişisel kimlik puan ortalaması, lise mezunu, lisans mezunu ve

lisansüstü mezunu katılımcıların sıra ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç literatür ile uyumludur.

Dövme sayısına göre katılımcıların *toplam VAÖ ve dinçlik- aktivite sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Araştırma sonucu ile literatür ile uyumlu olmayan çalışmalar mevcuttur.* Dövme sayısına göre katılımcıların *gerginlik-anksiyete, depresyon, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon, toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu araştırma sonucumuz literatürdeki diğer araştırma sonuçlarıyla tutarlıdır.* Vücuttaki dövmenin görünür bir yerde olup olmaması durumuna göre katılımcıların *kimlik ölçeği ve sosyal kimlik sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu* bulgulanmıştır. Dövme uygulamasının tarihi incelendiğinde, insanların yaptırdığı dövmeler ile bazen bireysel olsa da çoğunlukla sosyal ve kollektif kimliğini ortaya koyduğu vurgulanmıştır. Bu sonuç literatür bilgisi ve yapılmış diğer araştırma sonuçlarıyla uyumludur. Bunu destekler nitelikteki bir diğer araştırma sonucu ise vücutundaki dövmesi görünür bir yerde olan katılımcıların sosyal kimlik puan ortalaması vücutundaki dövmesi görünür bir yerde olmayan katılımcıların puan ortalamasından daha yüksek tespit edilmiş olmasıdır. Vücuttaki dövmenin görünür bir yerde olup olmaması durumuna göre katılımcıların *toplam VAÖ, gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, dinçlik-aktivite, yorgunluk-atalet, konfüzyon, toplam KÖ, kişisel kimlik ve kolektif kimlik sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.*

Dövme yaptığı için pişman olup olmama durumuna göre katılımcıların *toplam VAÖ, gerginlik-anksiyete, depresyon-keder, öfke-saldırganlık, dinçlik-aktivite, yorgunluk-atalet, konfüzyon, toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.* Literatürde incelenen araştırmadaki sonuçlar ise dövmelerin artık kendini ifade etme veya kimlik oluşturma aracı olarak kullanıldığı fikrini desteklemektedir. Bu anlamda araştırma sonucu ile literatür sonucu birbiriyle uyumlu değildir.

Vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların *toplam VAÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.* Vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların *gerginlik-anksiyete,*

depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Vücudunda dövme olan katılımcıların gerginlik-anksiyete, *depresyon-keder, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon* puan ortalaması vücudunda dövme olmayan katılımcıların puan ortalamasından daha düşük belirlenmiştir. Dövme aracılığıyla bireyler benliğini yansıtmakta, özgünlüğünü ortaya koymaktadır. Dövme uygulaması, bireyin kendini aktardığı ve başkalarına ifade ettiği bir araç görevini görmektedir. Dövmeler sayesinde bireyler kaygılarını azaltmakta katarsis yaşamaktadır. Ayrıca dövmelerin terapötik gücü de bulunmaktadır.

Vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların *kolektif kimlik* puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Vücudunda dövme olan katılımcıların *kolektif kimlik* puan ortalaması vücudunda dövme olmayan katılımcıların puan ortalamasından daha düşük olduğu, vücutta dövmenin olup olmaması durumuna göre katılımcıların toplam *KÖ, kişisel kimlik ve sosyal kimlik puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı* araştırmamızın diğer sonuçlarıdır. Dövmeler bireyler tarafından kimliğini ortaya koyma aracı olarak kullanılmıştır. Kimi zaman topluluk ya da alt gruplara olan aidiyeti sembolize ederken kimi zaman da bireyselliği ve özgünlüğü vurgulamıştır. Yaşamda değişen birçok şeyin aksine dövmenin kalıcılığı sebebiyle onu taşıyan birey tarafından kimliğinin aynılığı ve sürekliliğinin somut bir delili olarak görmesi ve kimlik duygusunun korunmasına hizmet etmektedir.

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgular Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Duygudurumları Profili (DP), Kimlik Ölçeği (KÖ) ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır. Aynı araştırma konusu farklı ölçekler kullanılarak da gerçekleştirilebilir.

Araştırma sonuçlarından birisi *yaş ile toplam VAÖ, dinçlik-aktivite, toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik arasında anlamlı bir ilişki olmadığı* ifadesidir. Bu araştırmada 18-45 yaş arasındaki bireyler örnekleme dahil edilmiştir. Bu yaş kategorisi, beliren yetişkinlik ve genç yetişkinlik gelişim dönemlerinde olan bireyleri kapsamaktadır. İleriki dönemlerde konuyla ilgili yapılacak araştırmalarda yaşın daha sınırlı gelişim dönemi düzeyde ele alınıp örneklem sayısının genişletilmesi çıkacak sonuçların anlamlılık derecesini etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Dövme sayısına göre katılımcıların *gerginlik-anksiyete, depresyon, öfke-saldırganlık, yorgunluk-atalet, konfüzyon, toplam KÖ, kişisel kimlik, sosyal kimlik ve kolektif kimlik puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucu* araştırmanın bir diğer bulgusu olmuştur. Örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır. Örneklem grubunun daha büyük olması yapılan araştırmanın kanıtlanabilir olma düzeyini arttıracaktır.

Konuyla ilgili ileride yapılacak araştırmalarda spesifik örneklem grubu seçilerek yapılması sonuçlardaki anlamlılık düzeylerini değiştirebilir. Üniversite öğrencileri, genç yetişkin bireyler, sağlık çalışanı, asker, polis, sporcu gibi spesifik ve sayıca yüksek olan bir örneklem grubu sonucu etkileyebilir.

Bireyler, olumsuz duygudurumla baş etmek için kendi duygusal süreçlerini daha iyi anlamaları, duygudurum farkındalıklarını arttırmaları ve duygu düzenleme süreçlerini yürütebilme becerileri kazanmaları gerekir. Bununla ilgili yapılacak atölye çalışmaları ve etkinliklere katılıp bu alandaki becerilerini geliştirebilirler.

Sağlıklı bir kimlik gelişimi için özellikle ebeveyn tutumları önemli bir role sahiptir. Ebeveynlerin bu konudaki sorumluluklarını bilmelerine katkı sağlayacak seminer, konferans, bireysel psikolojik danışmanlık hizmeti alabilecekleri yerlere

başvurabilirler. Konuyla ilgili hazırlanmış makale, kitap, dergi, afiş, broşür gibi kaynaklardan yararlanabilirler.

Özellikle ergenlik döneminde sık karşılaşılan fakat yaşam boyu kendimize sorduğumuz “Ben kimim?” sorusuna verilecek yanıt sağlıklı kimlik gelişimi için önem taşımaktadır. Bu noktada bireylerin ulaşılabilir ve somut hedefler belirlemesi, bu doğrultuda plan yapması, yeni deneyimlere açık olması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktürk, B. (2019). Doğu Marmara Bölgesi'nde sigara bağımlılığı bulunan bireylerin kişisel iyi oluşları ile pozitif ve negatif duygudurumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aleong, R., & Paus, T. (2010). Neural correlates of human body perception. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 22(3), 482-495.
- Altunok Ö. Z. (2020). Hemşirelerin Dövme ve Piercing Yaptırmaları Konusunda Hasta, Hemşire ve Yönetici Hemşirelerin Değerlendirmeleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, S. (2013). Toplumsal Gruplara Üye Olan ve Olmayan Gençlerde Kimlik Yönelimi, Toplumsal Karşılaştırma, Arkadaşlara Bağlılık ve Grupla Bütünleşme. *Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aşkın, M. (2007). Kimlik ve giydirilmiş kimlikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 213-220.
- Atak, H. (2011). Kimlik Gelişimi ve Kimlik Biçimlenmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme. *Current Approaches in Psychiatry/Psikiyatride Guncel Yaklaşımlar*, 3(1).
- Atkinson, M. (2002). Pretty in ink: Conformity, resistance, and negotiation in women's tattooing. *Sex Roles*, 47(5/6), 219-235.
- Aydın, M., & Vural, G. Z. (2018). Üniversite öğrencilerinin beden imgelerinin yaşam niteliklerine etkisi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 111-121.

- Aydemir, E.A. (2018). Sosyal kimlik kuramı bağlamında bireylerin kimlik ve aidiyet tanımlamaları: Kocaeli Kafkas Kültür Derneği örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aypay, A., & Eryılmaz, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile kimlik statüsü ilişkisinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 167-179.
- Babacan Gümüş, A., Çevik, N., HatafHyusni, S., Biçen, Ş., Keskin, G., & Tuna Malak, A. (2011). Gebelikte Benlik Saygısı ve Beden İmajı ile İlişkili Özellikler. *Anatolian Journal of Clinical Investigation*, 5(1).
- Baker, T. B., Piper, M. E., McCarthy, D. E., Majeskie, M. R., & Fiore, M. C. (2004). Addiction motivation reformulated: an affective processing model of negative reinforcement. *Psychological review*, 111(1), 33.
- Bar-On, R. (2001). Emotional intelligence and self-actualization. In J. Ciarrochi, J. P. Forgas, & J. D. Mayer (Eds.), *Emotional intelligence in everyday life* (pp. 82–97). Philadelphia, PA: Psychology Press.
- Barrick, A. L., Hutchinson, R. L. ve Deckers, L. H. (1989). Age effects on positive and negative emotions. *Journal of Social Behavior & Personality*, 4, 421–429.
- Bäumler, W., Eibler, E. T., Hohenleutner, U., Sens, B., Sauer, J., & Landthaler, M. (2000). Q-switch laser and tattoo pigments: first results of the chemical and photophysical analysis of 41 compounds. *Lasers in Surgery and Medicine: The Official Journal of the American Society for Laser Medicine and Surgery*, 26(1), 13-21.
- Bell, S. (1999). Tattooed: A participant observer's exploration of meaning. *Journal of American Culture*, 22(2), 53-58.
- Ben Tovim, D.I ve Walker, M.K (1994). The influence of age and weight on women's body attitudes measured by the Body Attitudes Questionnaire (BAQ). *J Psychosom Res*, 38: 477-481.

- Bilgin, N., (1995), Kolektif Kimlik, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bilgin, N.(2007). Kimlik İnşası. Ankara: Aşina Kitaplar.
- Bower, G. H. (1981). Moodandmemory. *Americanpsychologist*, 36(2), 129.
- Bower, G. H., &Mayer, J. D. (1989). Insearch of mood-dependentretrieval. *Journal of SocialBehaviorandPersonality*, 4(2), 121-156.
- Brown, K. M., Perlmutter, P., &McDermott, R. J. (2000). Youthandtattoos: Whatschoolhealthpersonnelshouldknow. *Journal of School Health*, 70(9), 355-360.
- Brooks, T.L., Woods, E.R., Knight, J.R. ve Shrier, L.A. (2003). Body modificationandsubstanceuse in adolescents: Is there a link? *J AdolescHealth*, 32:44-49.
- Butler, L. D. ve Nolen-Hoeksema, S. (1994). Genderdifferences in responsestodepressedmood in a collegesample. *SexRoles*, 30, 331-346.
- Büyüköztürk, S., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Carroll, S.T., Riffenburgh, R.H., Roberts, T.A. ve Myhre, E.B. (2002). Tattoosand body piercings as indicators of adolescent risk-takingbehaviors. *Pediatrics*.109, 1021-1027.
- Carstensen, L. L. (1995). Evidencefor a life-spantheory of socioemotionalselectivity. *CurrentDirections in PsychologicalScience*, 4, 151-156.
- Chapman, L. J., Chapman, J. P., &Raulin, M. L. (1978). Body-imageaberration in schizophrenia. *Journal of abnormalpsychology*, 87(4), 399.
- Charles, S. T., Reynolds, C. A. ve Gatz, M. (2001). Age-relatedddifferencesandchange in positiveandnegativeaffectover 23 years. *Journal of PersonalityandSocialPsychology*, 80, 136-151.

- ChineseandJapaneseTattoos. (2013). A History of JapaneseTattooing. 08 Ekim 2020 tarihindehttp://www.vanishingtattoo.com/tattoo_museum/chinese_japanese_tattoos.html adresinden erişilmiştir.
- Creswell, J. W. (2012). *Educationalresearch: Planning, conducting and evaluatingquantitative and qualitativeresearch*. Boston: PearsonEducation.
- Conklin, C. A., &Perkins, K. A. (2005). Subjectiveandreinforcingeffects of smokingduringnegativemoodinduction. *Journal of AbnormalPsychology*, 114, 153– 164.
- Çakıl, A., Arı, B., Başak, S., Murat, N., Turgut, E., & Çağlayan, U. (2014). Üniversite öğrencilerinin dövme ve “piercing” konusunda bilgi, tutum ve davranışları. *Turk J Dermatol*, 3, 141-6.
- Çoruk, A. (2012). Yönetim süreçleri açısından yöneticilerin duygu yönetimi davranışları. *Doktora Tezi*, Çanakkale Onsekiz Mart Ünivesitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Çörekçioğlu, H. (2005). Rönesansın Doğası: 16.YY Bilimin Felsefi Temelleri. Dokuz Eylül Yayınları: İzmir.
- Davidson, R. J. (1994). On emotion, mood, andrelatedaffectiveconstructs. In P. Ekman& R. J. Davidson (Eds.), *Thenature of emotion: Fundamentalquestions* (pp. 51-55). New York: Oxford UniversityPress.
- Demez, G. (2009). Sınıfsal Kimlik Oluşumunda Beden Sorunu: Habitus. *Toplumbilim Beden Sosyolojisi Özel Sayısı, Sayı.24*.
- Demirtaş, H. A. (2003). Sosyal kimlik kuramı, temel kavram ve varsayımlar.
- Demir, İ. (2009). Gençlerin kimlik statülerinin kültürel karşılaştırması: İstanbul ve Nusaybin örneği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16 (3), 129-136.
- Deschesnes, M., Fines, P. ve Demers S. (2006). Aretattooingand body piercingindicators of risk-takingbehavioursamonghighschoolstudents? *J Adolesc*. 29, 379–393.

- Diener, E. ve Suh, E. M. (1998). Subjective well-being and age: An international analysis. In K. W. Schaie ve M. P. Lawton (Eds.), *Annual review of gerontology and geriatrics: Focus on emotion and adult development* (Vol. 17, pp. 304–324). New York, NY: Springer.
- Diyarbakırlı, N. (1972). Hun Sanatı. MEB Yayınları: İstanbul.
- Drews, D. R., Allison, C. K. ve Probst, J. R. (2000). Behavioural and self-concept differences in tattooed and non-tattooed college students. *Psychological Reports*, 86: 475–481.
- Derman, O. (2008). Ergenlerde psikososyal gelişim. *Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi*, 63(1), 19-21.
- Dökmen, Z. Y. (2009). Menopoz, beden imgesi ve ruh sağlığı. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 41-55.
- Duman, N. (2018). Duygudurum düzenlemenin çevirideki önemi. F. Çoban ve M. C. Odacıoğlu (Ed.). “Çevirmen Psikolojisi” içinde. (s.179-188). Ankara: Gece Kitaplığı
- Duman, N., Yılmaz, S. A., Umunç, Ş., & Yıldız, İ. M. R. E. (2019). Üniversite öğrencilerinde duygudurum düzenleme ve öfke. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 4(1), 1-9.
- Egyptian Tattoos. (2013). *Life of Early Egyptians (2160-1994 BC) Middle*. 08 Ekim 2020 tarihinde http://www.vanishingtattoo.com/tattoo_museum/egyptian_tattoos.html adresinden erişildi.
- Eid, L., Heim, K., Doucette, S., McCloskey, S., Duffy, A. ve Grof, P. (2013). Bipolar disorder and socioeconomic status: what is the nature of this relationship? *Int. J. Bipolar Disord*, 1, 9.
- Ekman, P. (1992). An argument for basic emotions. *Cognition and Emotion*, 6 (3/4), 169–200. Fernandez-Abascal, E. G. ve Diaz, D. M. (2013).

- Affective induction and creative thinking. *Creativity Research Journal*, 25(2), 213-221.
- Favazza, A.R. (1998). The coming of age of self-mutilation. *The Journal of Nervous Mental Disease*, 186(5), 259-268.
- Featherstone, M. (2010). Body, image and affect in consumer culture. *Body & Society*, 16(1), 193-221.
- Forbes, G.B. (2001). College students with tattoos and piercings: motives, family experiences, personality factors, and perception by others. *Psychological Reports*, 89, 774-796.
- Fondacaro, M. R., Brank, E. M., Stuart, J., Villanueva-Abraham, S., Luescher, J., & McNatt, P. S. (2006). Identity orientation, voice, and judgments of procedural justice during late adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(6), 987-997.
- Gallagher, S., & Cole, J. (1995). Body image and body schema in a deafferented subject. *The Journal of Mind and Behavior*, 369-389.
- Graham, P. D., Elliott, P. T., & Gallagher, K. G. (2007). U.S. Patent No. 7,179,253. Washington, DC: U.S. Patent and Trademark Office.
- Grogan, S. (2006). Body image and health: Contemporary perspectives. *Journal of Health Psychology*, 11(4), 523-530.
- Goleman, D. (2007). Duygusal zekâ. Çeviren: B. Seçkin Yüksel. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Guaraldi, G.P., Orlandi, E., Boselli, P. ve Tartoni, P.L. (1995). Body Size Perception and dissatisfaction in female subjects of different ages. *Psychother Psychosom*, 64, 149-155.

- Gültepe, B. (2014). Duygudurum ve bilişsel değişkenlerin beyin fırtınasında yaratıcılığa etkisi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Gürlü Başkan, H. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Affetme Eğilimlerinin Yordayıcısı Olarak Olumsuz Duygudurum Düzenleme ve Kişisel Kararsızlık. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Hacıoğlu, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin beden imgesi hoşnutluğu ve iletişim becerilerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 1-16.
- Hardie, E.A. (2009). Development and validation of the brief relational, individual and collective (brief-ric) self-aspect scale. *Asian Journal of Social Psychology*, 12, 63-69.
- Hazar, M. (2008). Mardin “Kızıltepe-Bozhöyük” Yöresinde Beden İşaretleri.
- Heckhausen, J., Dixon, R. A. ve Baltes, P. B. (1989). Gains and losses in development throughout adulthood as perceived by different adult age groups. *Developmental Psychology*, 25, 109–121.
- Kadıoğlu Çevik, N. (1996). Anadolu’nun bazı yörelerinde dövme adeti ve bu adetin çağdaş yaşamdaki yeri. *I. Türk Halk Kültürü Hagem Araştırma Sonuçları Sempozyumu Bildirileri*. s.222-227. Kültür Bakanlığı: Ankara.
- Kanık, C. (2018). Türk Kökenli Göçmenlerin Kimlik Yönelimi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 227-245.
- Kassel, J. D., Stroud, L. R., & Paronis, C. A. (2003). Smoking, stress, and negative affect: correlation, causation, and context across stages of smoking. *Psychological Bulletin*, 129(2), 270.

- Kelek, Ş. (2020). Duygu Düzenlemenin Yordayıcıları: Üst Duygu, Duygudurum ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Kessler, E.-M. ve Staudinger, U. M. (2009). Affective experience in adulthood and old age: The role of affective arousal and perceived affect regulation. *Psychology and Aging*, 24, 349–362.
- Kjeldgaard, D., & Bengtsson, A. (2005). Consuming the fashion tattoo. *ACR North American Advances*.
- Kroger, J. (2007). Why is identity achievement so elusive? *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 7(4), 331-348.
- Koole, S. L. (2009). The psychology of emotion regulation: An integrative review. *Cognition & Emotion*, 23(1), 4–41.
- Kosut, M. (2000). Tattoo Narratives: The intersection of the body, self-identity and society. *Visual Studies*, 15(1), 79-100.
- Kunzmann, U., Little, T. D. ve Smith, J. (2000). Is age-related stability of subjective well-being a paradox? Cross-sectional and longitudinal evidence from the Berlin Aging Study. *Psychology and Aging*, 15, 511–526.
- Kuyumcu, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin pozitif ve negatif duygu durumlarının psikolojik iyi oluşlarını yordama gücü. *Journal of Theoretical Educational Science*, 65.
- Lambert, N. M., Fincham, F. D., & Stillman, T. F. (2012). Gratitude and depressive symptoms: The role of positive reframing and positive emotion. *Cognition & Emotion*, 26(4), 615-633.

- Lapsley, D.K., Rice, K.G ve FitzGerald, D.P.(1990). Adolescent Attachment, Identity, and Adjustment to college: Implications for The Continuity of Adaptation Hypothesis. *Journal of Counseling & Development*, 68 (5), 561-565.
- Laumann, A.E. ve Derick, A.J. (2006). Tattoos and body piercings in the United States: A national data set. *J Am Acad Dermatol*, 55, 413–421.
- Leader, K. J. (2017). Occupy your Body: Activating 21st-Century Tattoo Culture. *The Journal of Somaesthetics*, 3(1 & 2).
- Lineweaver, T. T. ve Hertzog, C. (1998). Adults' efficacy and control beliefs regarding memory and aging: Separating general from personal beliefs. *Aging, Neuropsychology, and Cognition*, 5, 264–296
- Lohan, V. K. (2016). Emotions as Different Images of a Person. *International Journal of Pharmaceutical and Biological Sciences Fundamentals*, 12(01), 1-3.
- Marshall's Tattoos. (2013). Tattooing in the Marshall Islands. 08 Ekim 2020 tarihinde http://www.vanishingtattoo.com/tattoo_museum/marshalls_tattoos.html adresinden erişilmiştir.
- Martin, A. (1997). On teenagers and tattoos. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. 36(6): 680-681.
- Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, 27(4), 267-298.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). TARGET ARTICLES: "Emotional Intelligence: Theory, Findings, and Implications". *Psychological Inquiry*, 15(3), 197-215.
- Mayer, John D., "(2004) What is Emotional Intelligence?" (2004). UNH Personality Lab. 8. https://scholars.unh.edu/personality_lab/8

- Monteagudo, M., Rodriguez-Blanco, T., Pueyo, M. J., Zabaleta-del-Olmo, E., Mercader, M., García, J. ve ark. (2013). Gender differences in negative mood states in secondary school students: health survey in Catalonia (Spain). *Gaceta Sanitaria*, 27, 32–39.
- Mosher, D., Oliver, W. ve Dolgan, J. (1967). Body image in tattooed prisoners. *Journal of Clinical Psychology*. 23, 31–32.
- Nezlek, J.B. ve Smith, C.V. (2005). Social identity in daily social interaction. *Self and Identity*, 4, 243-261.
- Nolen-Hoeksema, S. ve Jackson, B. (2001). Mediators of the gender difference in rumination. *Psychol. Women Q.*, 25, 37–47.
- North American Tattoos. (2013). *The Tattoo Museum*. 08 Ekim 2020 tarihinde http://www.vanishingtattoo.com/tattoo_museum/north-american-tattoos.html adresinden erişildi.
- Oğuz, G.Y. (2005). Bir güzellik miti olarak incelik ve kadınlarla ilgili beden imgesinin televizyonda sunumu. *Selçuk İletişim Dergisi* 2005; 4(1):31-37.
- Oktan, V., & Şahin, M. (2010). Kız ergenlerde beden imajı ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası insan bilimleri dergisi*, 7(2), 543-556.
- Olivardia, R., Pope Jr, H. G., Borowiecki III, J. J., & Cohane, G. H. (2004). Biceps and body image: the relationship between muscularity and self-esteem, depression, and eating disorder symptoms. *Psychology of men & masculinity*, 5(2), 112.
- Onat, O., & Otrar, M. (2010). Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları.
- Özdevecioğlu, M., Can, Y., & Akın, M. (2013). Organizasyonlarda pozitif ve negatif duygusallık ile bireysel ve örgütsel saldırganlık arasındaki ilişkiler: Fiziksel aktivitelere katılımın rolü. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 159-172.

- Özdi, M. (2017). Kolektif ve Bireysel Kimlikler Bağlamında Sosyal Bütünleşme. *Journal of Suleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 28(3).
- Özer, B. U., & Tezer, E. (2008). Umut ve olumlu-olumsuz duygular arasındaki ilişkiler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23).
- Pamuk, A. (2013). Bireysel ve kolektif kimliklerin inşasında tarih algısının rolü. Doktora Tezi.
- Peker, A. (2015). Negatif duygunun siber zorbalık ve mağduriyete ilişkin yordayıcı rolünün incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1633-1646.
- Phillips, L. H., MacLean, R. D., & Allen, R. (2002). Age and the understanding of emotions: Neuropsychological and sociocognitive perspectives. *The Journal of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 57(6), P526-P530.
- Preti, A., Pinna, C., Nocco, S., Mulliri, E., Pilia, S., Petretto, D.R. ve Masala, C. (2006). Body of evidence: Tattoos, body piercing, and eating disorders symptoms among adolescents. *Journal of Psychosomatic Research*, 61, 561–566.
- Razmjoo, S.A. (2010). Language and identity in the Iranian context: the impact of identity aspects on EFL learner's achievement. *The Journal of Teaching Language Skills*, 2, 2, 99-121.
- Sadıkaoğlu (2016). Yetişkinlerde vücut algısı ve kendini kabul düzeyi ile yaşam doyumu ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, cognition and personality*, 9(3), 185-211.
- Sandoz, E. K., Wilson, K. G., Merwin, R. M., & Kellum, K. K. (2013). Assessment of body image flexibility: the body image-acceptance and action questionnaire. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 2(1-2), 39-48.

- Scheibe, S. ve Blanchard-Fields, F. (2009). Effects of regulating emotions on cognitive performance: What is costly for young adults is not so costly for older adults. *Psychology and Aging*, 24, 217–223.
- Schoeyen, H. K., Birkenaes, A. B., Vaaler, A. E., Auestad, B. H., Malt, U. F., Andreassen, O. A. ve ark. (2011). Bipolar disorder patients have similar levels of education but lower socio-economic status than the general population. *J. Affect. Disord.* 129, 68–74.
- Shiffman, S., & Waters, A. J. (2004). Negative affect and smoking lapses: a prospective analysis. *Journal of consulting and clinical psychology*, 72(2), 192.
- Stirn, A. (2003). Kunstvolles Tätowieren und Piercing als selbstfürsorgliche Handlung traumatisierter Menschen [Artistic tattooing and piercing as self-caring act of traumatized people]. *Psychoanalyse – Text zur Sozialforschung*, 12, 48–59.
- Stirn, A. (2004). Die Selbstgestaltung des Körpers – narzistische Aspekte von Tattoo und Piercing Designing the own body – narcissistic aspects of tattoos and piercings. *Psychotherapie im Dialog*, 3, 256–260.
- Stacey, C. A. ve Gatz, M. (1991). Cross-sectional aged differences and longitudinal change on the Bradburn Affect Balance Scale. *Journal of Gerontology, Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 46, 76–78.
- Stephens, M. B. (2003). Behavioral risks associated with tattooing. *Fam Med.* 35:52–54.
- Soares, C. N. (2013). Depression in peri- and postmenopausal women: prevalence, pathophysiology and pharmacological management. *Drugs Aging*, 30, 677–685.
- Steiner, M., Dunn, E. ve Born, L. (2003). Hormones and mood: from menarche to menopause and beyond. *J. Affect. Disord.* 74, 67–83.

- Swami, V. (2011). Marked for life? A prospective study of tattoos on appearance anxiety and dissatisfaction, perceptions of uniqueness, and self-esteem. *Body Image*, 8, 237-244.
- Swami, V. (2012). Written on the body? An examination of the personalities and individual differences of British adults who do and do not obtain a first tattoo. *Scandinavian Journal of Psychology*. 53(5), 407-412.
- Şimşek, S. (2002). Günümüzün kimlik sorunu ve bu sorunun yaşandığı temel çatışma eksenleri. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 29-39.
- Şişci, F. (2019). Güzelliğin Peşinde Bir Serüven: Dövme. *Journal of International Social Research*, 12(63).
- Stice, E., Hayward, C., Cameron, R. P., Killen, J. D., & Taylor, C. B. (2000). Body-image and eating disturbances predict onset of depression among female adolescents: a longitudinal study. *Journal of abnormal psychology*, 109(3), 438.
- Tabassum, N. J. (2013). Tattoo Subculture: Creating a personal identity in the context of social stigma. Master Thesis. North Dakota State University.
- Tanti, C., Stukas, A.A., Halloran, M.J. ve Foddy, M. (2008). Tripartite self-concept change: shifts in the individual, relational, and collective self in adolescence. *Self and Identity*, 7, 360-379.
- Thailand Tattoos. (2013). *Tattoos in Thailand*. 08 Ekim 2020 tarihinde http://www.vanishingtattoo.com/tattoo_museum/thailand_tattoo_images.html adresinden erişilmiştir.
- Tiggemann, M. ve Golder, F. (2006) Tattooing: an expression of uniqueness in the appearance domain. *Body Image*, 3, 309-315.
- Tiggemann, M. ve Hopkins, S. (2011) Tattoos and piercings: bodily expressions of uniqueness? *Body Image*, 8, 245-250.

- Turner, J.C. (1999). Some current issues in research on social identity and self-categorization theories. *Social Identity: Context, Commitment, Content*. 1. Baskı. (Ed: N. Ellemers, R. Spears, B. Doosje.) s. 6-34. Blackwell: Oxford, UK.
- Tefenlil, B. (2019). Ege bölgesinde yeme bağımlılığının pozitif ve negatif duygudurum arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Telef, B. B. (2014). Ergenlerde olumlu ve olumsuz duygular ile riskli davranışlar arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 591-604.
- Temel, A. B., Parlakdağ, A., Kötekoğlu, D., Varol, G., Koramaz, F. S., Bozkurt, S., & Karakaş, A. A. (2016). Dövme ve "Piercing" Li Kişilerin Beden Algısı, Benlik Saygısı ve Mizaç Özelliklerinin Değerlendirilmesi: Kontrollü Bir Çalışma.
- Thompson, Craig J. and Elizabeth C. Hirschman (1995). Understanding the Socialized Body: A Poststructuralist Analysis of Consumers' Self-Conceptions, Body Images, and Self-Care Practices. *Journal of Consumer Research*, 22 (September), 139-153.
- Tıru, Lg (2019). Dövme ve Dövme Kişiler Üzerindeki Tutumlar. *Agora Psiko-Pragmatika*, 13 (1), 97-105.
- Topal, M. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Stilleri ile Pozitif ve Negatif Duygu Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi.
- Tosun, P., Sezgin, S., & Uray, N. (2019). Pazarlama bilminde duygu ve duygu durumu kavramları için bazı alınmış teoriler.
- Tutar, H., Nart, S., & Altınöz, M. Avrupa ve Asya Kökenli Öğrencilerin Kimlik Yönelimleri Üzerine Bir Araştırma. *21-ci əsrin pəncərəsindən Mədəniyyət və Kimlik Beynəlxalq Simpoziumun materialları* 26-28 May 2014, 160.

- Walzer, Alejandra, & Sanjurjo, P. (2016). Media and Contemporary Tattoo. *Communication & Society*, 29(1).
- Waterman, A. S. (2007). Doing well: The relationship of identity status to three conceptions of well-being. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 7(4), 289-307.
- Wedell, D. H., Santoyo, E. M., & Pettibone, J. C. (2005). The thick and the thin of it: Contextual effects in body perception. *Basic and Applied Social Psychology*, 27(3), 213-228.
- Wessmen, A. E., & Ricks, D. F. (1966) *Mood and Personality*. Oxford, England: Holt, Rinehart, & Winston.
- Witherington, D. C., & Crichton, J. A. (2007). Frameworks for understanding emotions and their development: *Functional and dynamic systems approaches*. *Emotion*, 7(3), 628.
- Wohlrab, S., Stahl, J., & Kappeler, P. M. (2007). Modifying the body: Motivations for getting tattooed and pierced. *Body image*, 4(1), 87-95.
- Yaşartürk, F., Çalık, F., Murat, K. U. L., Türkmen, M., & Akyüz, H. (2014). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Okuyan Öğrencilerin Sosyal Fiziki Kaygı Durumlarının İncelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(Special Issue 1), 863-869.
- Yanardağ, M. Z. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Pozitif/Negatif Duygu Ve Sosyal Desteğin İncelenmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği-Examination Of Positive-Negative Affect And Social Support Among College Students: Sample Of Mehmet Akif Ersoy University Faculty Of Economics And Administrative Sciences. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22), 278-294.

Yücel, D. Ö. (2015). Dövme yaptıran erişkinlerin kişilik özellikleri, kimlik yönelimi özellikleri ve beden algılarının incelenmesi. *Tıpta Uzmanlık Tezi*.Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi.

Yücel, Ö. D., & Çevik, A. (2015). Kimlik ifadesi olarak dövme.

EKLER

Ek.1 Kimlik Ölçeği (KÖ)

Aşağıdaki ifadeler kimliğin farklı yönlerini tanımlamaktadır. Lütfen her ifadeyi dikkatli bir şekilde okuyarak size uygunluğunu derecelendiriniz. Aşağıdaki ölçekten size uygun bir numara seçerek her ifadenin yanındaki (başındaki) boşluğu doldurunuz.

1= Benim kim olduğum için önemli değil

2= Benim kim olduğum için nadiren önemli

3= Benim kim olduğum için genellikle önemli

4= Benim kim olduğum için çok önemli

5= Benim kim olduğum için her zaman çok önemli

___1. Sahip olduğum şeyler, eşyalarım

___2. Değerlerim ve ahlaki standartlarım (kıstaslarım)

___3. Başkalarına göre popüler oluşum

___4. Ailemin kuşaklarının (soyağacının) bir üyesi olmak

___5. Hayallerim ve düşlerim

___6. Söylediğim ve yaptığım şeylere başkalarının gösterdiği davranış tarzları

___7. Irkım ya da etnik özgeçmişim

___8. Geleceğe yönelik kişisel amaçlarım ve beklentilerim

___9. Fiziksel görünüşüm: boyum, kilom ve bedenimin şekli

___10. Dinim

___11. Heyecanlarım ve duygularım

___12. Başkalarının benim hakkımda düşündükleri, ünüm

___13. Yaşadığım ya da büyüdüğüm yerler

___14. Düşüncelerim ve görüşlerim

- ___15. Başkalarına göre çekiciliğim
- ___16. Yaşım, yaş grubuma ait ya da kuşağımın bir üyesi oluşum
- ___17. Korku ve kaygılarımla baş etme (uğraşma) tarzlarım
- ___18. Bir erkek ya da bayan olarak cinsiyetim
- ___19. Başkalarından farklı birisi olarak kendine özgün bir kişi olduğum duygusu
- ___20. Alt, orta yada üst ekonomik sınıflardan birine ait olan sınıfım
- ___21. Yaşam görünüşte birçok değişikliklere yol açsa da, özde aynı kalmaya devam edeceğim bilgisi
- ___22. Jestlerim, diğerleri üzerinde oluşturduğum izlenim ve tarzlarım
- ___23. Topluma ait olma duygum
- ___24. Kendilik bilgim, gerçekte ne tür bir kişi olduğuma ilişkin düşüncelerim
- ___25. Başkalarıyla bir araya geldiğim zaman, sergilediğim davranış tarzı olan sosyal davranışım
- ___26. Ülkemden gurur duyma, bir vatandaş olarak övünme duygum
- ___27. Faaliyetlerde iyi ve koordine olan fiziksel yetilerim
- ___28. Kişisel olarak kendilik değerim, kendim hakkında özel görüşüm
- ___29. Bir spor takımıyla özdeşleşen bir spor fanatığı oluşum
- ___30. Mesleki tercihlerim ve kariyer planlarım
- ___31. Politik veya siyasi konulara olan ilgim
- ___32. Öğretmenlerimden aldığım öneri ve kazandığım dereceler gibi akademik yetenek ve performanslarım
- ___33. Bölgesel aksanım, telaffuzum ya da ikinci dil biliyor oluşum
- ___34. Üniversitede öğrenci olarak rolüm
- ___35. Heteroseksüel ya da homoseksüel olan cinsel yönelimim

Ek. 2 Duygudurum Profili Ölçeği (DDP)

Aşağıda insanların sahip oldukları duygu ya da hisleri tanımlayan bir kelime listesi yer almaktadır. Bunların her birini lütfen dikkatle okuyun. Daha sonra, bugünde dâhil olmak üzere geçtiğimiz hafta içinde sizin bu duyguları ne derecede hissediyor olduğunuzu tanımlayan en uygun cevabı işaretleyin.

Her bir numara şu anlama gelmektedir:

- 0=Asla
- 1=Çok az
- 2=Orta derecede
- 3=Oldukça fazla
- 4=Aşırı

1. Arkadaşça	0 1 2 3 4	31. Usanmış	0 1 2 3 4
2. Gergin	0 1 2 3 4	32. Cesaretsiz	0 1 2 3 4
3. Öfkeli	0 1 2 3 4	33. Gücenmiş	0 1 2 3 4
4. Yıpranmış	0 1 2 3 4	34. Sinirli	0 1 2 3 4
5. Mutsuz	0 1 2 3 4	35. Yalnız	0 1 2 3 4
6. İyimser	0 1 2 3 4	36. Zavallı	0 1 2 3 4
7. Hayat dolu	0 1 2 3 4	37. Sersem	0 1 2 3 4
8. Şaşkın	0 1 2 3 4	38. Neşe saçan	0 1 2 3 4
9. Yaptıklarına üzgün	0 1 2 3 4	39. Acı duyan	0 1 2 3 4
10. Keyifsiz	0 1 2 3 4	40. Tükenmiş	0 1 2 3 4
11. Olanlara kaygısız	0 1 2 3 4	41. Sıkıntılı	0 1 2 3 4
12. Hırçın	0 1 2 3 4	42. Kavgacı	0 1 2 3 4
13. Nazik	0 1 2 3 4	43. Yumuşak huylu	0 1 2 3 4
14. Mahzun	0 1 2 3 4	44. Kasvetli	0 1 2 3 4
15. Aktif	0 1 2 3 4	45. Çaresiz	0 1 2 3 4
16. Sabırsız	0 1 2 3 4	46. Tembel	0 1 2 3 4
17. Suratı asık	0 1 2 3 4	47. İsyankar	0 1 2 3 4
18. Hüzünlü	0 1 2 3 4	48. Yardımsız	0 1 2 3 4
19. Çalışkan	0 1 2 3 4	49. Bezgin	0 1 2 3 4
20. Panik yapan	0 1 2 3 4	50. Şaşırmış	0 1 2 3 4
21. Umutsuz	0 1 2 3 4	51. Tetikte	0 1 2 3 4
22. Rahat	0 1 2 3 4	52. Aldatılmış	0 1 2 3 4
23. Bir şeye değmeyen	0 1 2 3 4	53. Kızgın	0 1 2 3 4
24. Kinci	0 1 2 3 4	54. Becerikli	0 1 2 3 4
25. Sempatik	0 1 2 3 4	55. Tevekkül eden	0 1 2 3 4
26. Huzursuz	0 1 2 3 4	56. Enerji dolu	0 1 2 3 4
27. Hareketsiz duramayan	0 1 2 3 4	57. Aksi huylu	0 1 2 3 4
28. Konsantre olamama	0 1 2 3 4	58. Değersiz	0 1 2 3 4
29. Yorgun	0 1 2 3 4	59. Unutkan	0 1 2 3 4
30. Yardımsever	0 1 2 3 4	60. Dikkatsiz	0 1 2 3 4

61.Çok korkmuş	0	1	2	3	4
62.Suçlu	0	1	2	3	4
63.Dinç	0	1	2	3	4
64.Herşeyle ilgili şüpheli	0	1	2	3	4
65.Ne yapacağını bilemeyen	0	1	2	3	4

Ek.3 Vücut Algısı Ölçeği

VÜCUT ALGISI ÖLÇEĞİ

Aşağıda çeşitli beden özellikleri ve beğenip beğenmeme ifadeleri bulunmaktadır. Yapmanız gereken; bir beden özelliğiniz hakkındaki duygularınızı bu ifadelere göre değerlendirmektir. Herhangi bir beden özelliğinizi genel olarak beğenip beğenmediğinize göre duygularınızı değerlendiriniz.

	Çok Beğeniyorum	Oldukça Beğeniyorum	Kararsızım	Pek Beğenmiyorum	Hiç Beğenmiyorum
SAÇLARIM					
YÜZÜMÜN RENGİ					
İŞTAHIM					
ELLERİM					
VÜCUDUMDAKİ KIL DAĞILIMI					
BURNUM					
FİZİKSEL GÜCÜM					
İDRAR-DIŞKI DÜZENİM					
KAS KUVVETİM					
BELİM					
ENERJİ DÜZEYİM					
SIRTIM					
KULAKLARIM					
YAŞIM					
ÇENEM					
VÜCUT YAPIM					
PROFİLİM					
BOYUM					
DUYULARIMIN KESKİNLİĞİ					
AĞRIYA DAYANIKLIĞIM					
OMUZLARIMIN GENİŞLİĞİ					

KOLLARIM

GÖĞÜSLERİM

GÖZLERİMİN
RENGİ

SİNDİRİM
SİSTEMİM

KALÇALARIM

HASTALIĞA
DİRENCİM

BACAKLARIM

DİŞLERİMİN
ŞEKLİ

CİNSEL GÜCÜM

AYAKLARIM

UYKU DÜZENİM

SESİM

SAĞLIĞIM

CİNSEL
FAALİYETLERİM

DİZLERİM

VÜCUDUMUN
DURUŞ ŞEKLİ

YÜZÜMÜN ŞEKLİ

KİLOM

CİNSEL
ORGANIM

